

Kollányi László

A Pilis mint természeti táj, kultúrtáj, történeti táj

A térség meghatározó eleme: a Pilisi táj, a benne rejlő lehetőségek, különböző turisztikai potenciálok

„A Pilis Budapest zöld gyógyszertára”

Madas László

Térségi stratégiák, fejlesztési koncepciók

DUNAKANYAR TÉRSÉGI FEJLESZTÉSI TANÁCS

Marketing Stratégia

Tavaly a Dunakanyar lett az ötödik kiemelt turisztikai térség

A Pilis-Dunakanyar Kistérség fejlesztési projektelemei

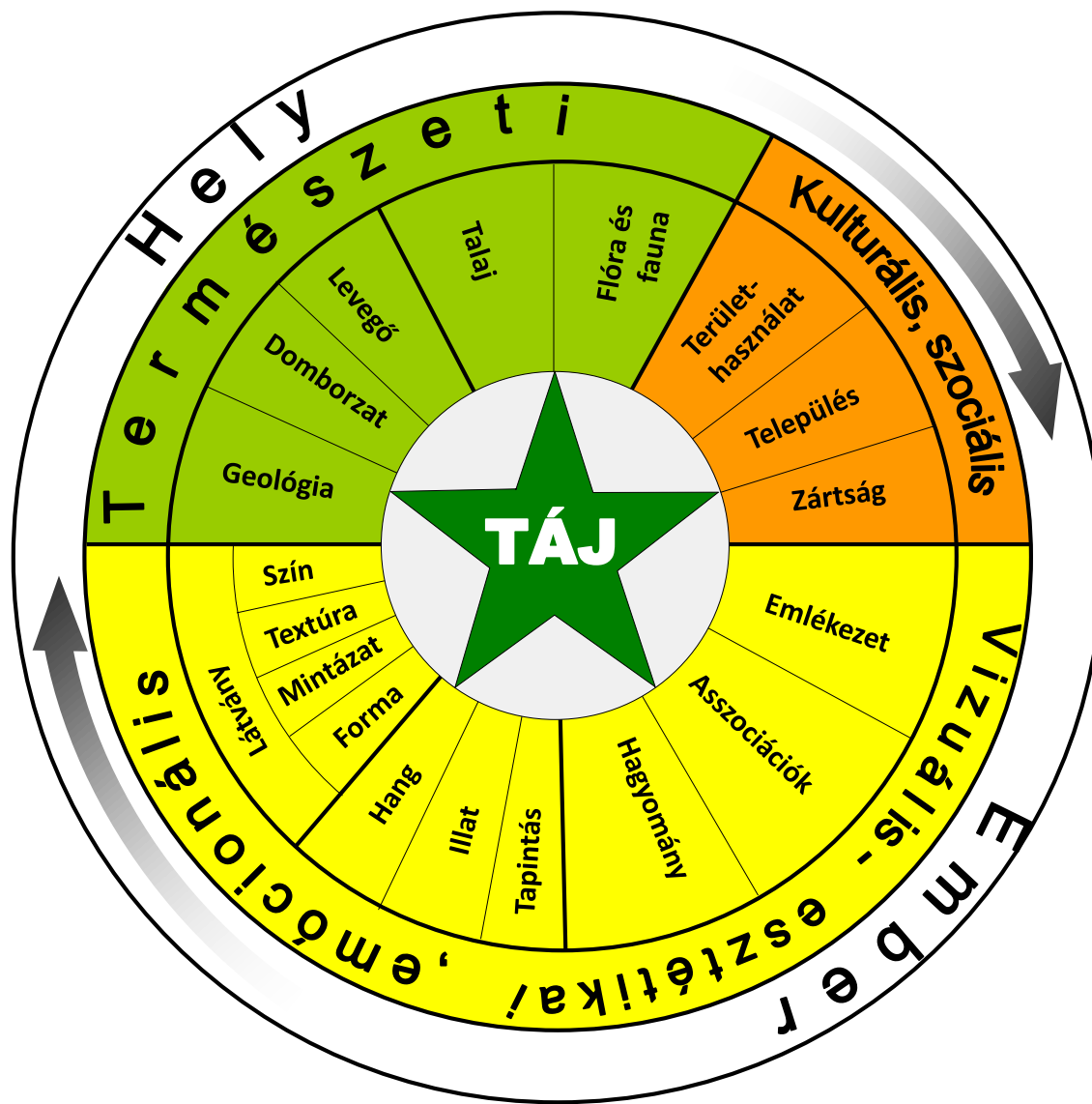
Dunakanyar Fenntartható
Turizmusfejlesztési Stratégia

Dunakanyar, mint kiemelt turisztikai régió 2030-ig
69,81 milliárd forint támogatás, 35 projekt

- Pilisben egyházturisztikai fejlesztésként **spirituális, elvonulási központ** épül (3 milliárd forint)
- **Szentendre Bubi** rendszer (1 milliárd forint)
- Visegrádi **Lepence strandfürdő** (2 milliárd forint)
- **Autós panorámapontok** kialakítása (0,5 milliárd forint)
- Gasztronómiai és **borturisztikai mesterközpont** kialakítása (0,50 milliárd forint)
- Budapest és Esztergom közötti **hajózás** fejlesztés, 12, 5 milliárd Ft

A táj alkotó elemei és értelmezése

A pilisi táj mint a fejlesztések alapja, befogadója ...

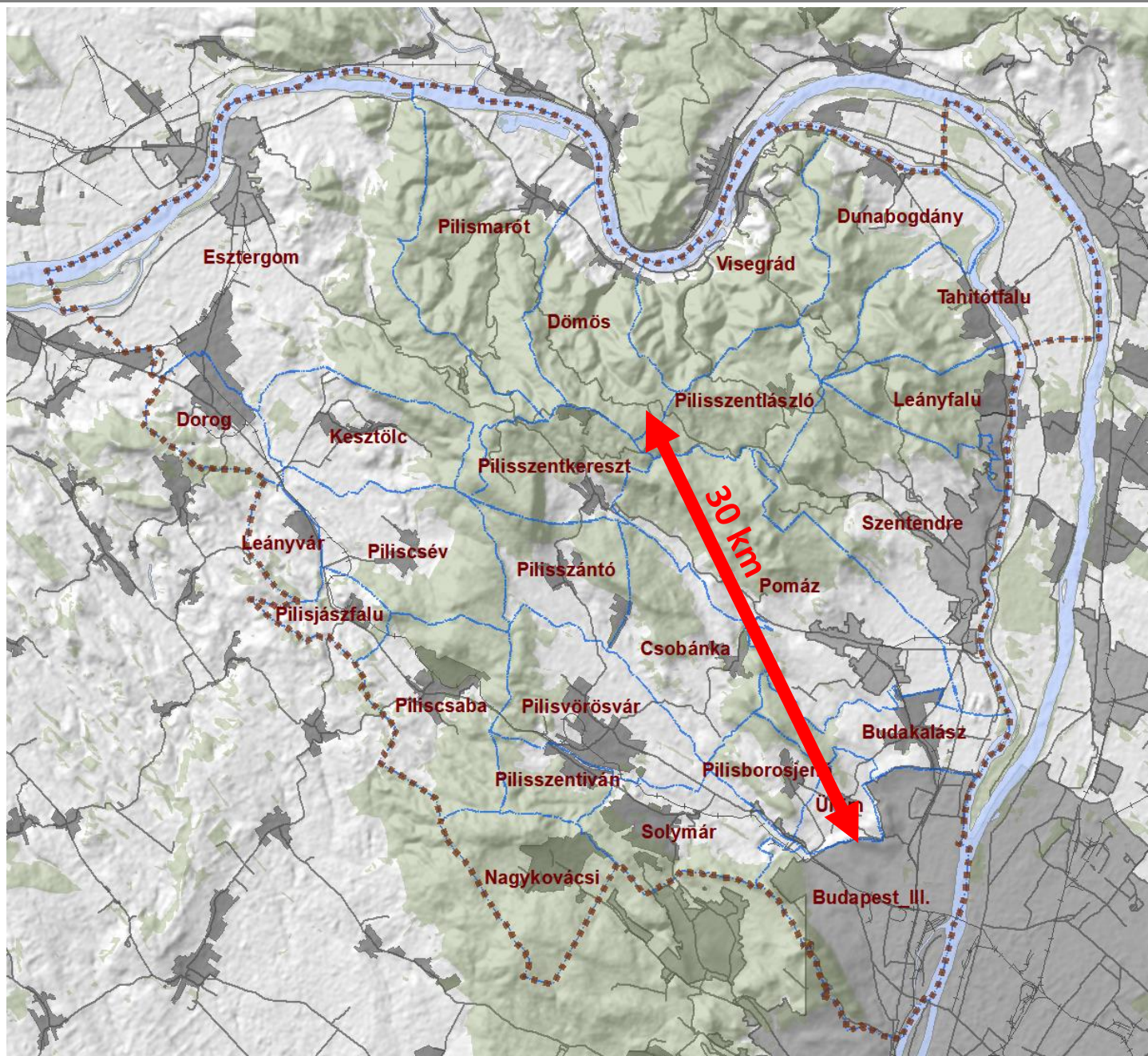
Pilis földrajza, kistájai

A Pilis hegység a nevét legmagasabb csúcsáról, a Pilis hegyről kapta, eredetileg **kopasz hegytetőt** jelent, és összefügg a tonzúra jelentésű régi magyar „**pilis**” szóval.

Legmagasabb csúcsa: 756 m

Területe: 560 km²

Két megye területén fekszik.

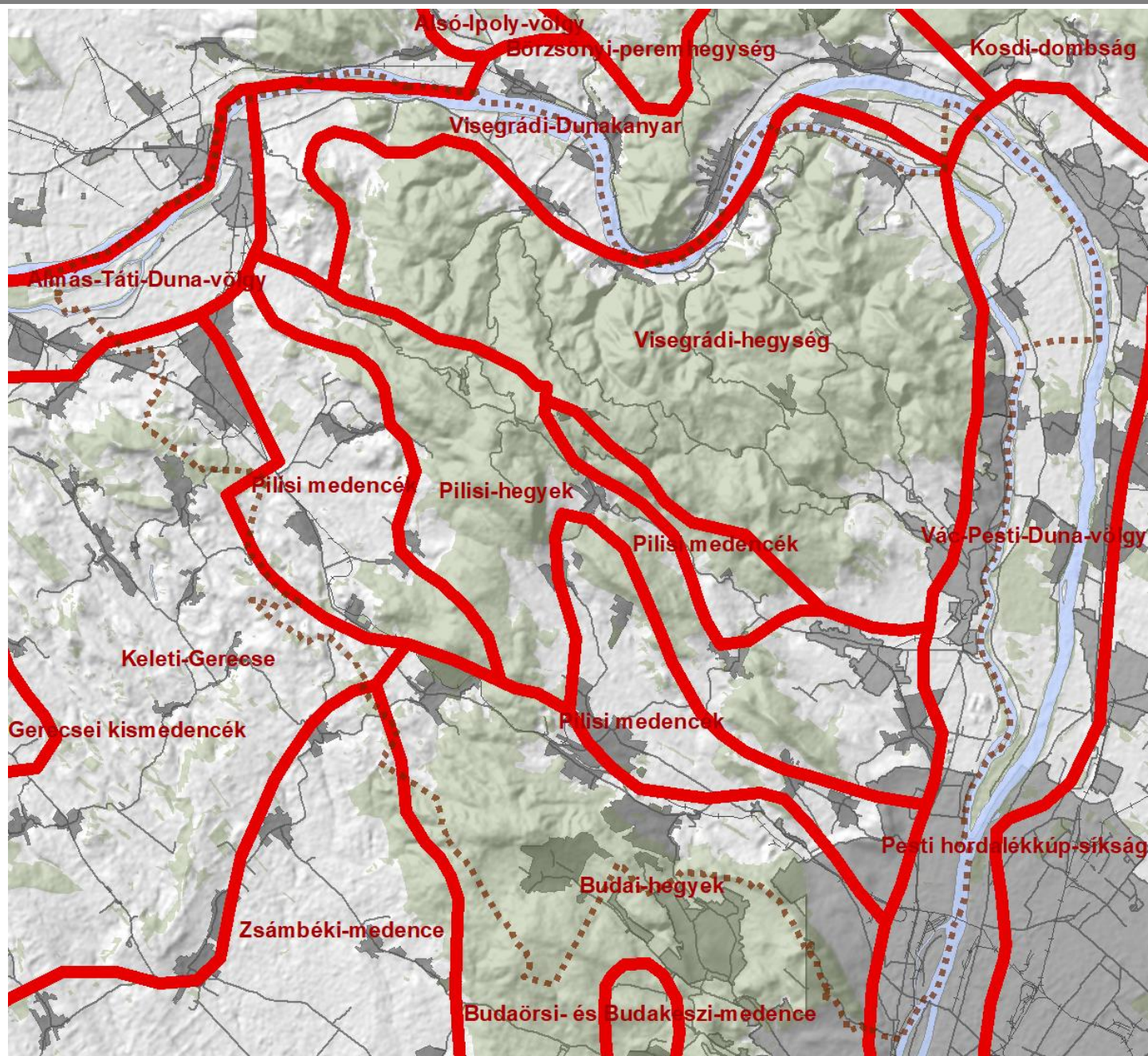

Pilis földrajza, kistájai

A Pilis hegység a nevét legmagasabb csúcsáról, a Pilis hegyről kapta, eredetileg **kopasz hegytetőt** jelent, és összefügg a tonzúra jelentésű régi magyar **pilis** szóval.

Legmagasabb csúcsa: 756 m

Területe: 560 km²

Tájtörténet - szőlőterületek a Pilisben a XIX sz. közepén

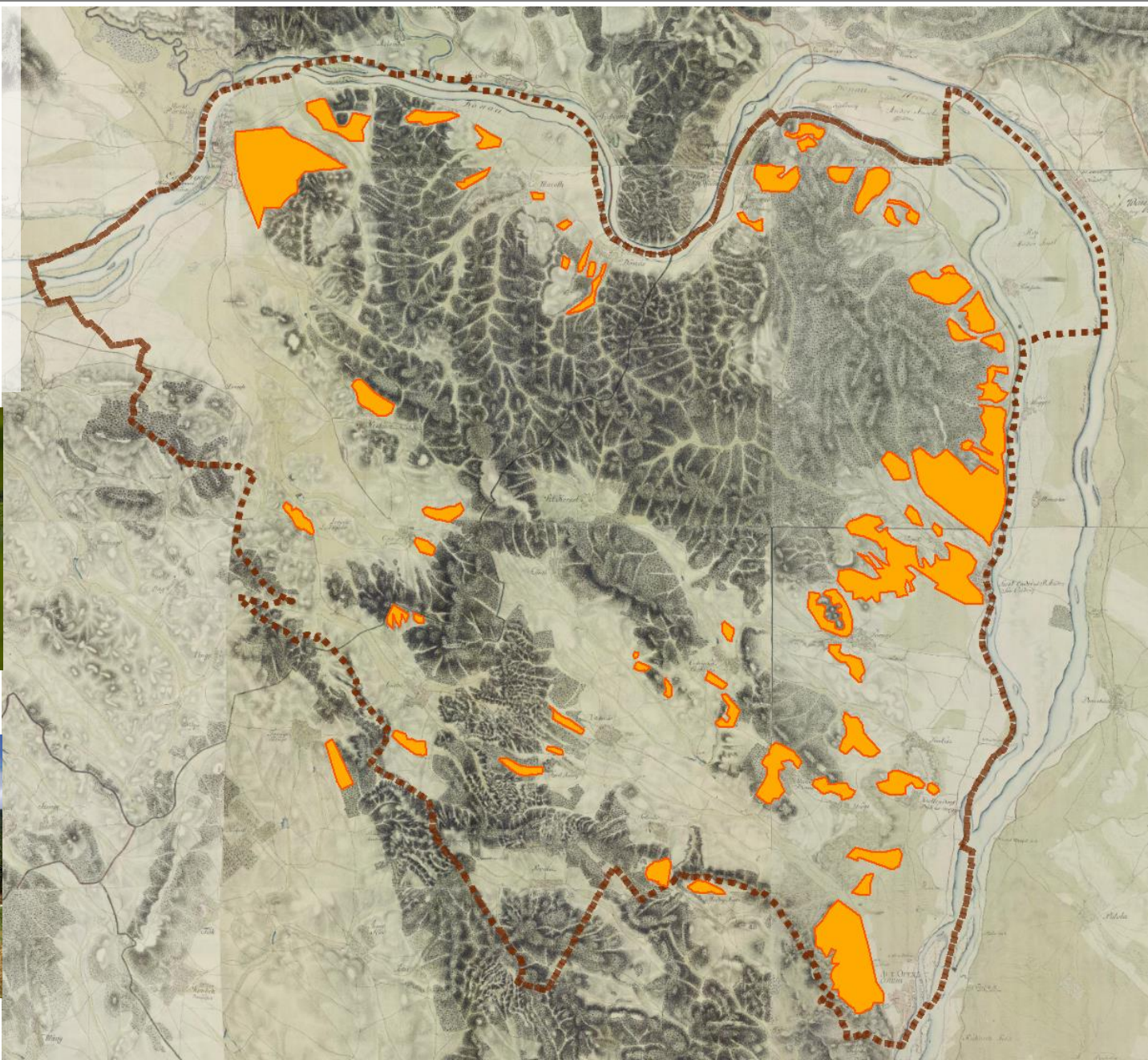
Kesztölc az Ászár-Neszmélyi borvidék legkeletibb települése, első okleveles említése is a szőlőről szólt 1075-ben. Ma Kesztölcön 2700 lakosra 300 pince jut.

Szivek pincészet, Keszthely

Keszthely, pincék

Szőlőterületek a Pilisben napjainkban

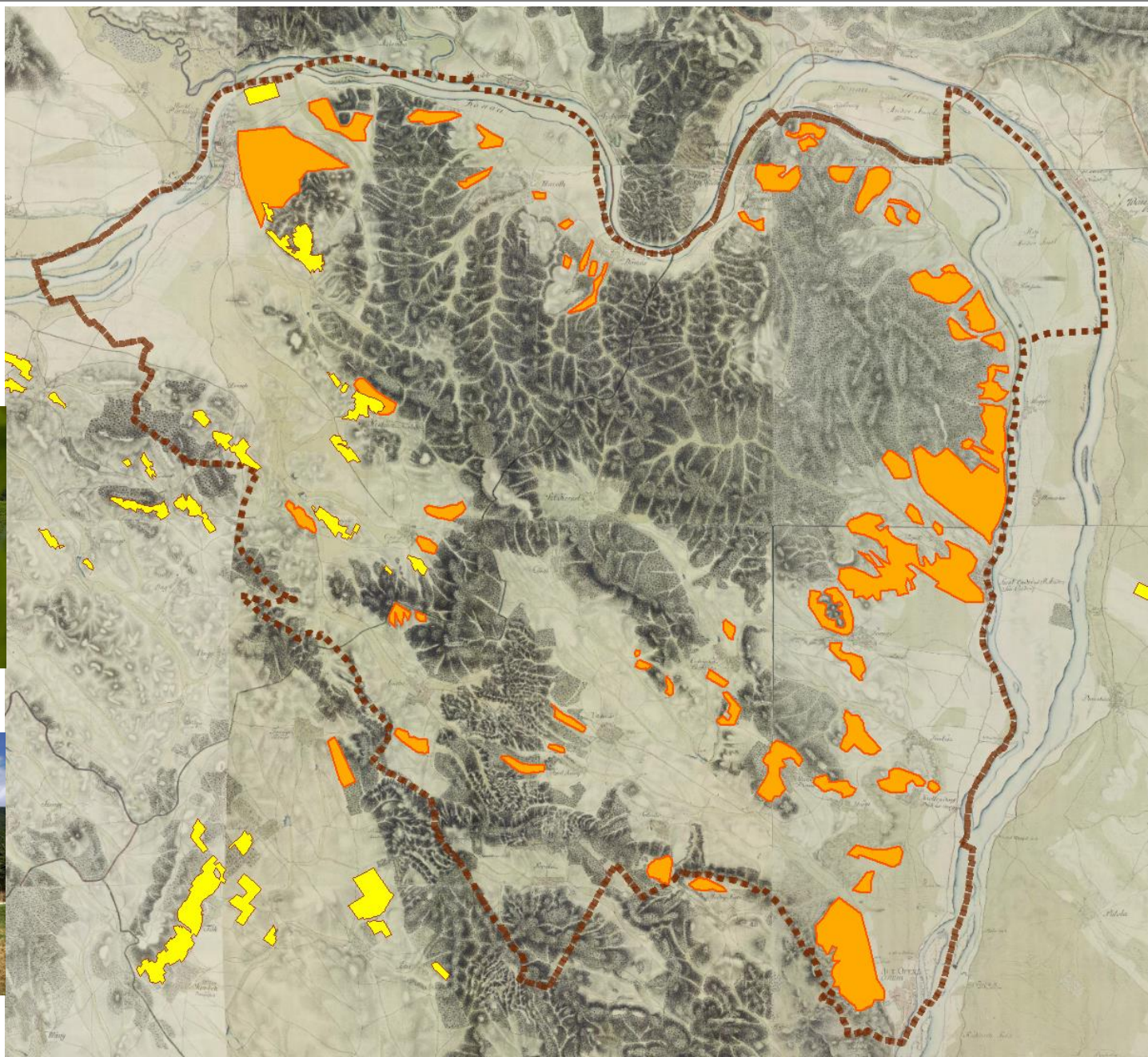
Kesztölc az Ászár-Neszmélyi borvidék legkeletibb települése, első okleveles említése is a szőlőről szolt 1075-ben. Ma Kesztölcön 2700 lakosra 300 pince jut.

Szivek pincészet, Keszthely

Keszthely, pincék

Természeti adottságok- barlangok, víznyelők, zombolyok, kőfülkék

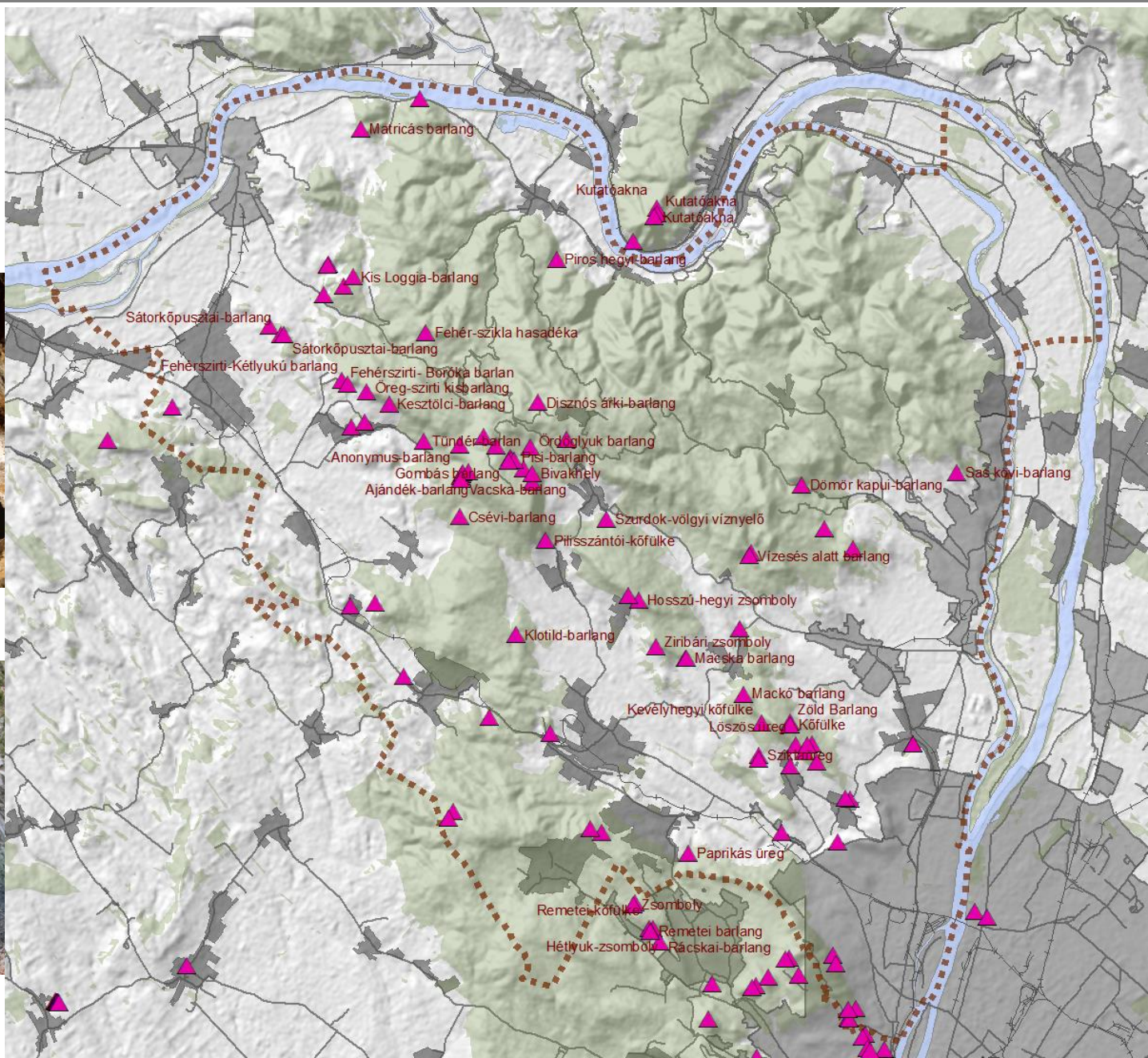
A Pilis területén rendkívül gazdag barlangokban, víznyelőkben. Több mint száz ilyen természetes geológiai képződmény található.

Sátorkőpusztai-barlang

Mackó-barlang, Kis-Kevély

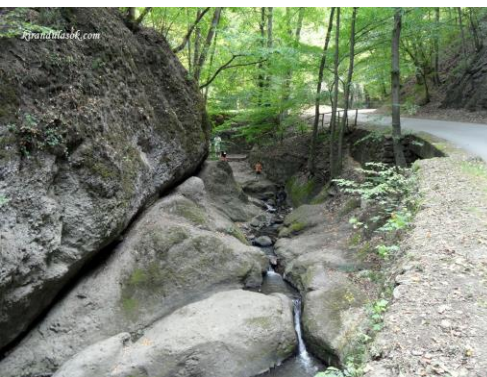
Természeti adottságok - Vízfolyások, patakok, szurdokvölgyek

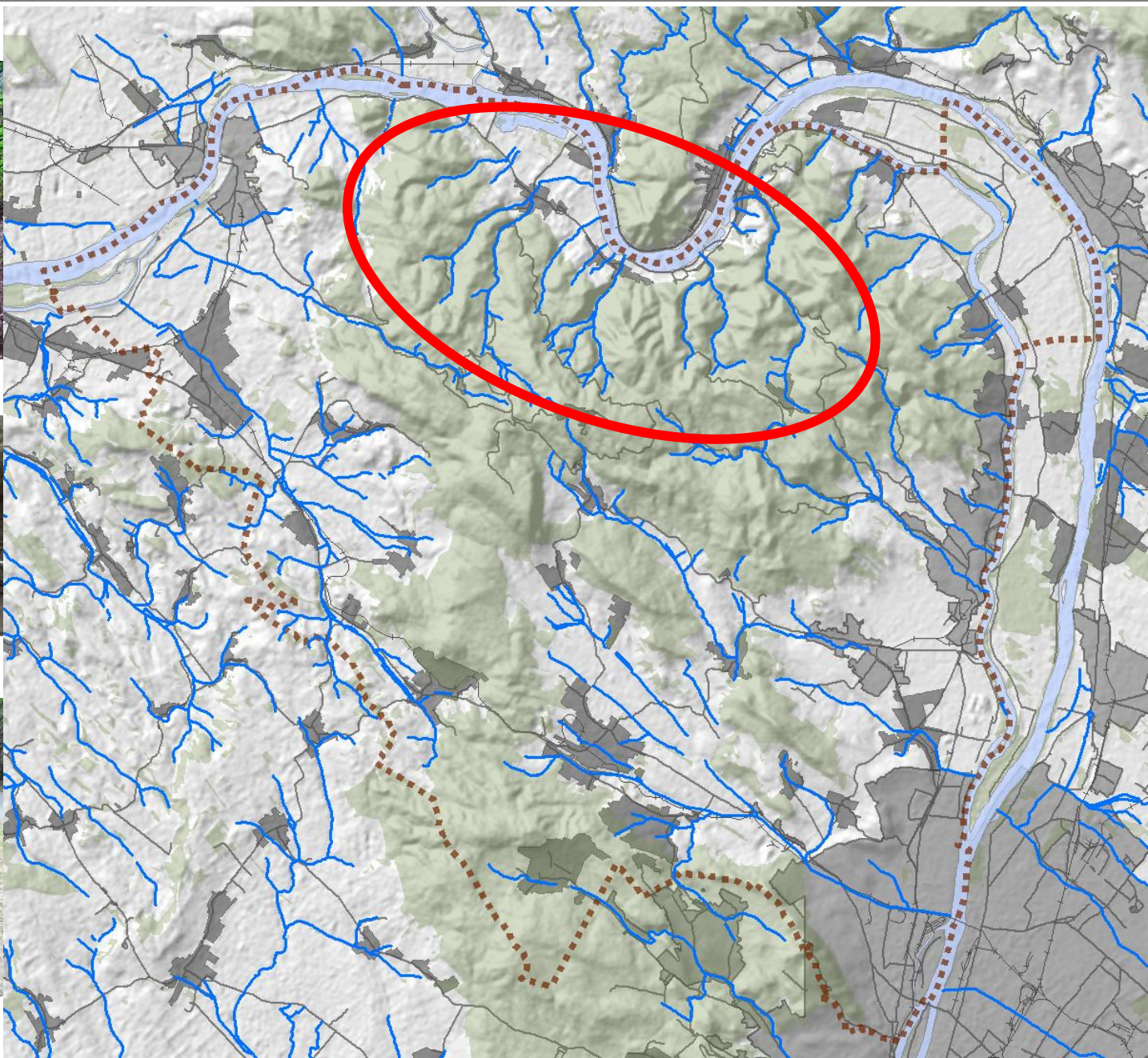
Dera-patak szurdokvölgy

Rám-szakadék (Dömös)

Apátkúti patak

Források, kutak, „szentkútak”

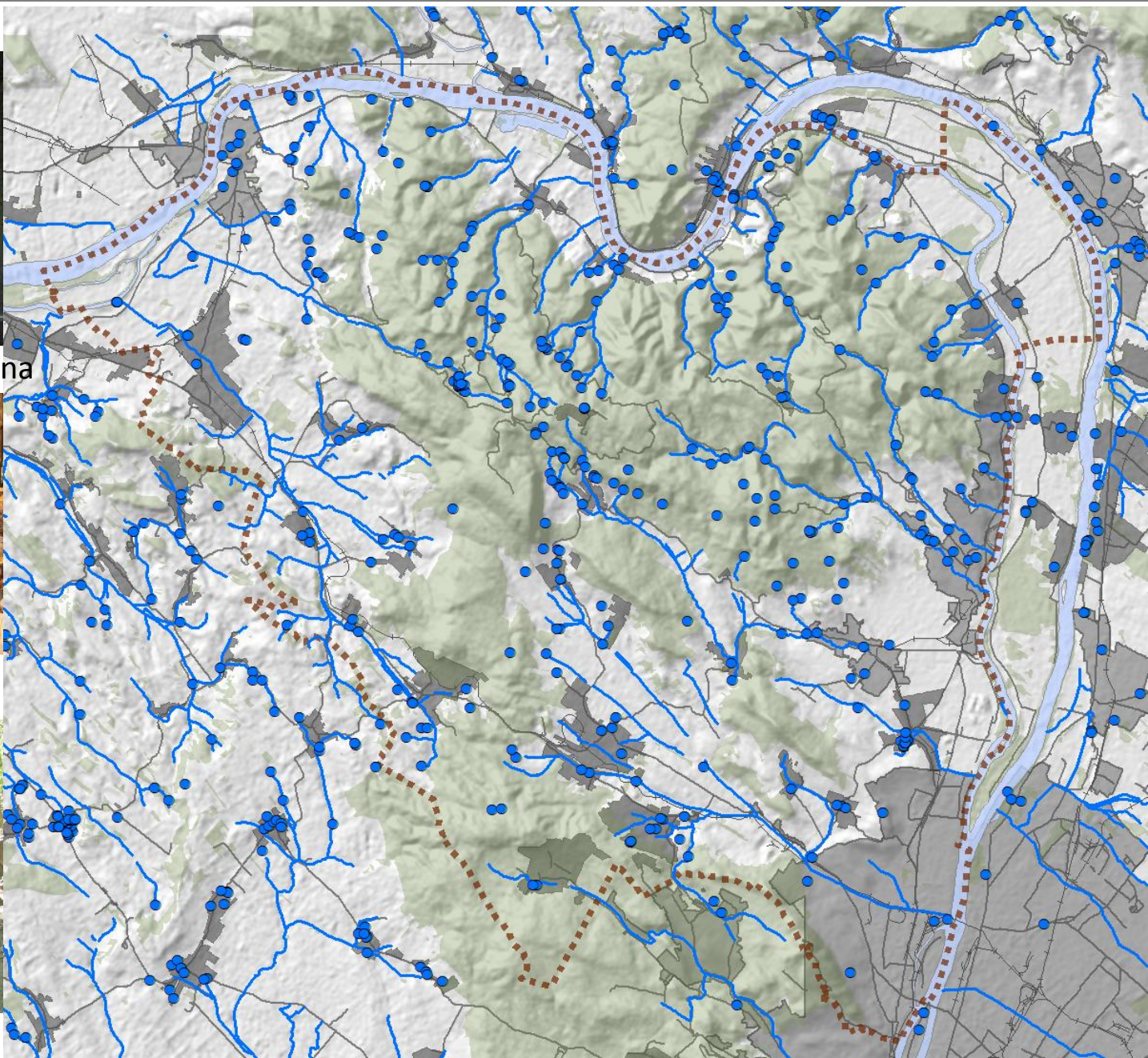
Csobánka szentkút és kápolna

Szentkút (Pilisszentkereszt)

Nagyboldogasszony-forrás

Természetvédelmi területek (Nemzeti Park és Tájvédelmi Körzet)

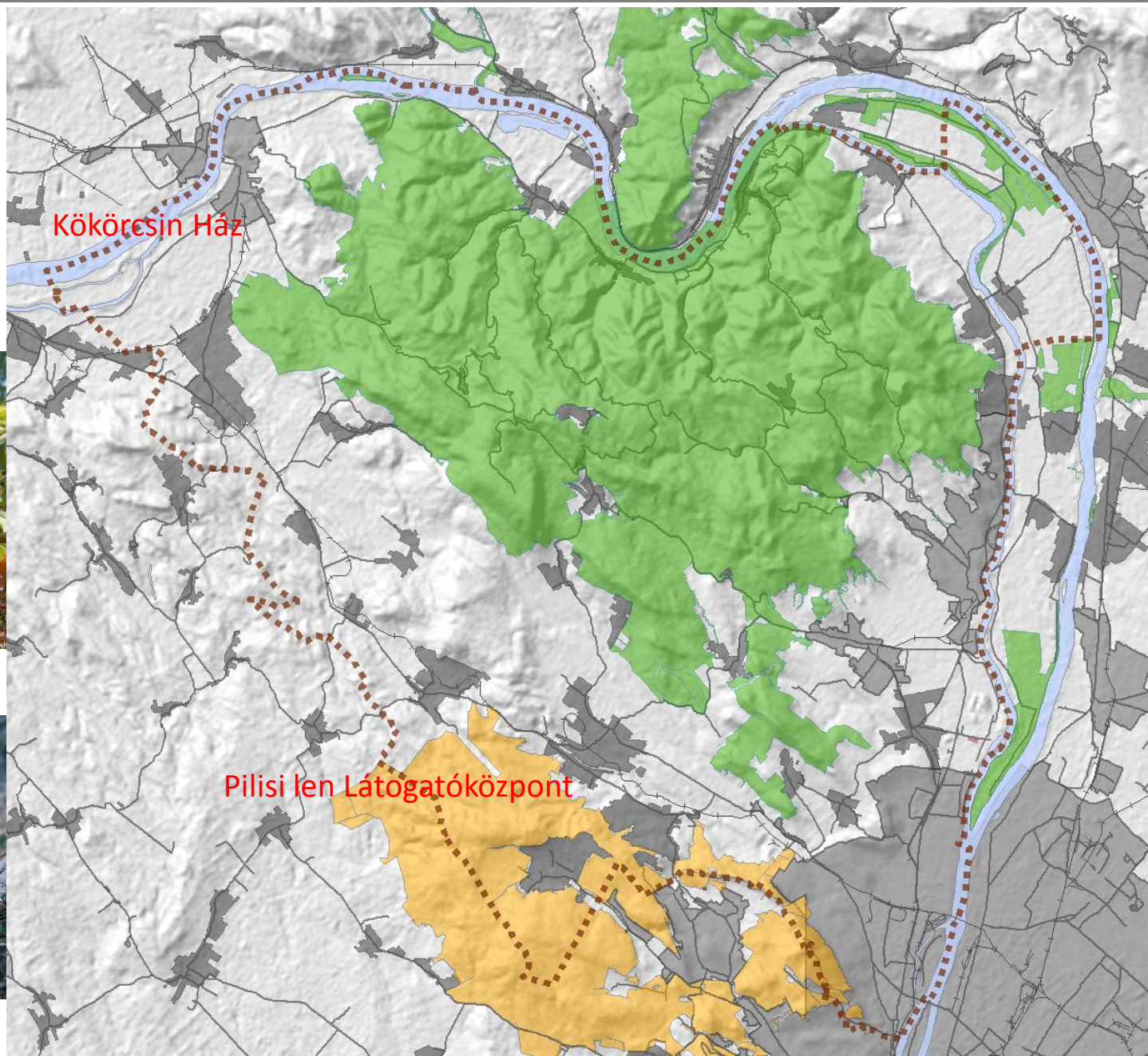
Duna-Ipoly nemzeti parki terület (1997) és Budai Tájvédelmi Körzet, természetvédelmi területek

Szentendrei rózsza

Pilisi len

Tanösvények a Pilisben

807 km jelzett turistaút a Pilisben

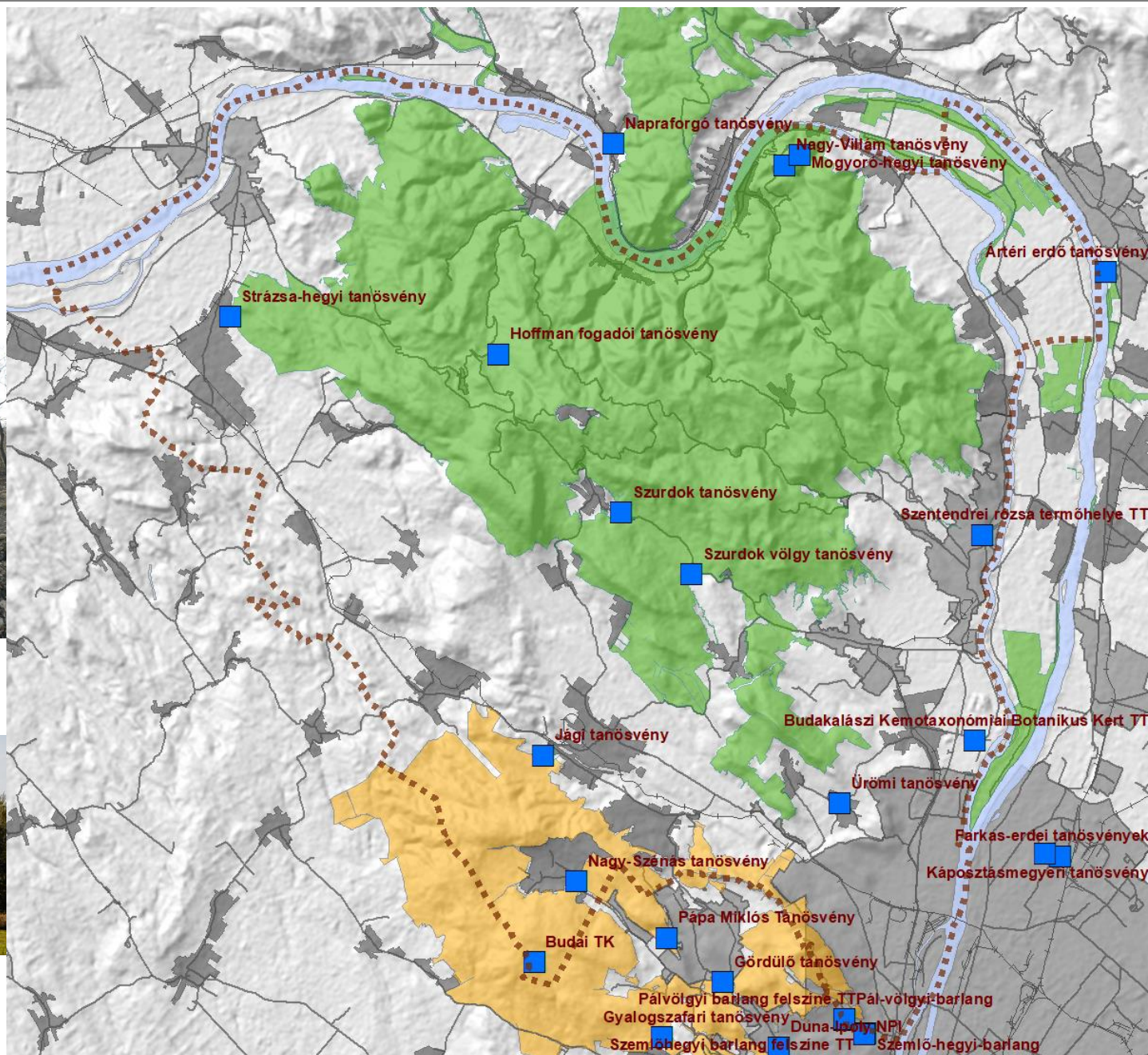
12 kiépített tanösvény

Szurdok-völgy

Strázsa-hegyi tanösvény

Natura 2000 területek (madárvédelmi és természetmegőrzési területek)

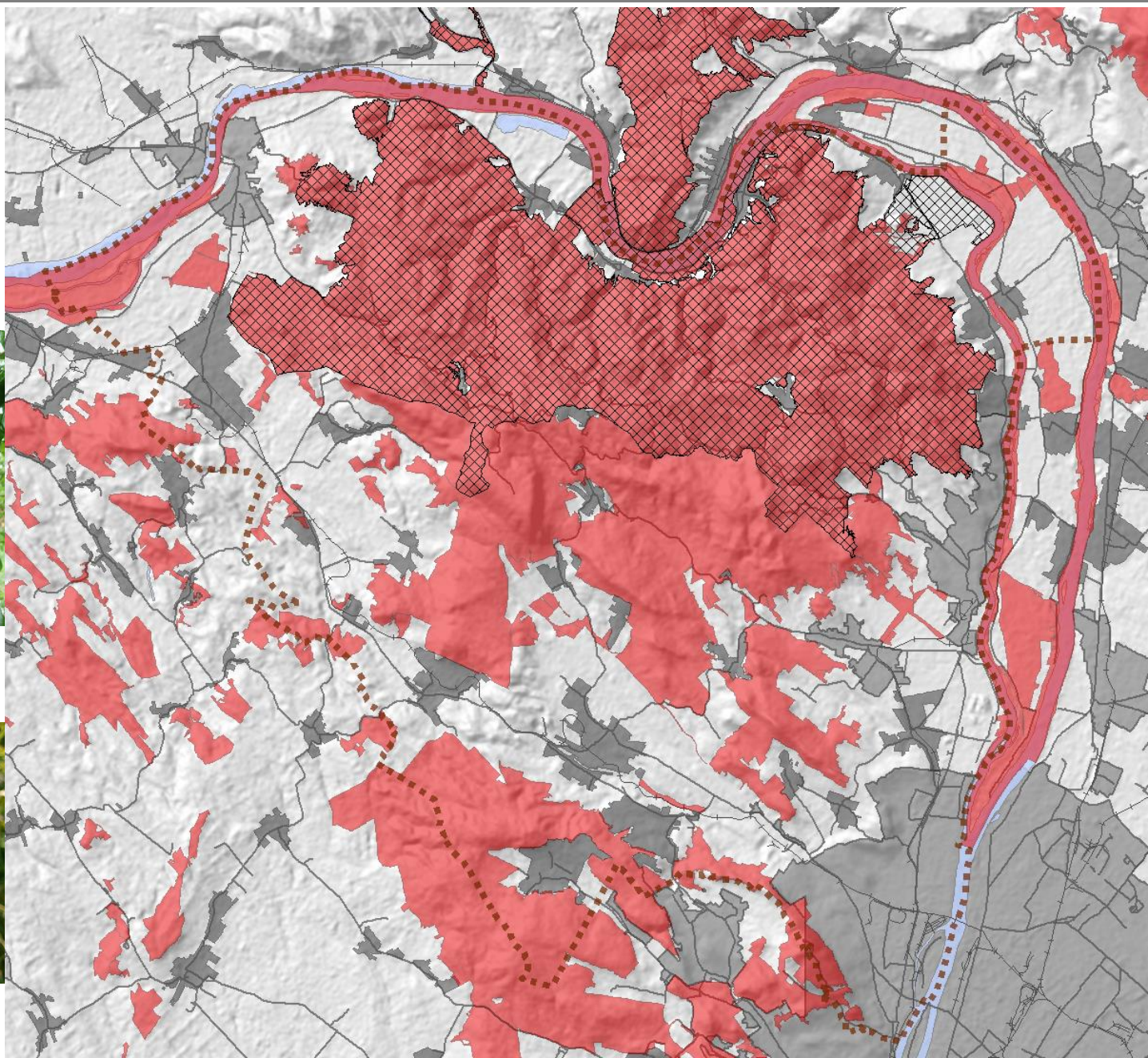
Pilis és Visegrádi-hegység kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Magyar vadvörte

Magyarföldi husáng

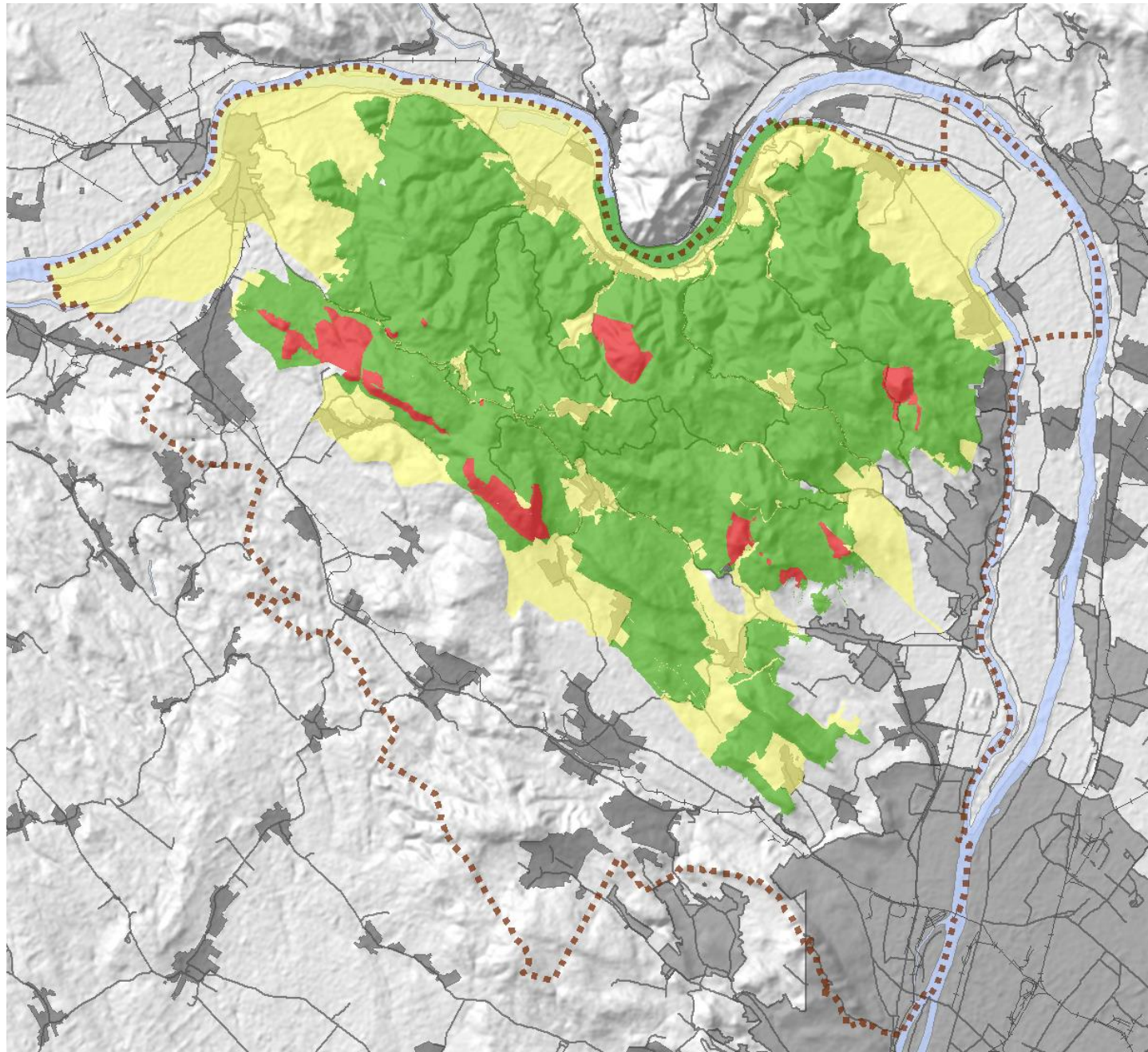
MAB Bioszféra rezervátum terület – 1981 óta

Az UNESCO bioszféra-rezervátum területe három övezetre osztott.

A külső az úgynevezett „**puffer**” **zóna**, ahol a táji adottságok kihasználásával gazdálkodnak. A következő az

átmeneti zóna, ahol jellemző az emberi jelenlét, de szigorú korlátok között. A legbelső és legértékesebb zóna a rezervátum

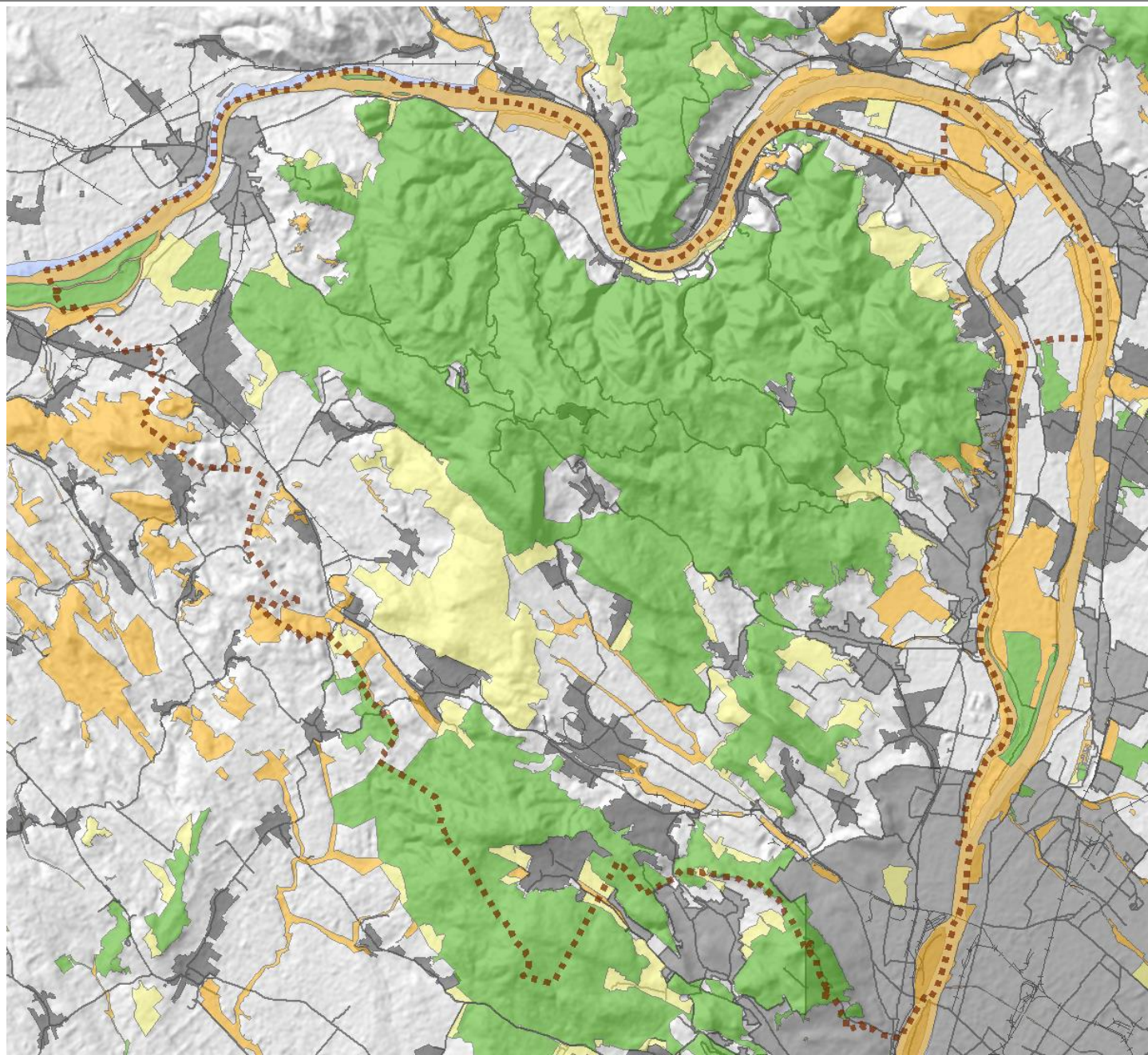
magterülete, ahol semmilyen gazdasági tevékenységet nem lehet folytatni.

Nemzeti Ökológiai Hálózat (OTrT)

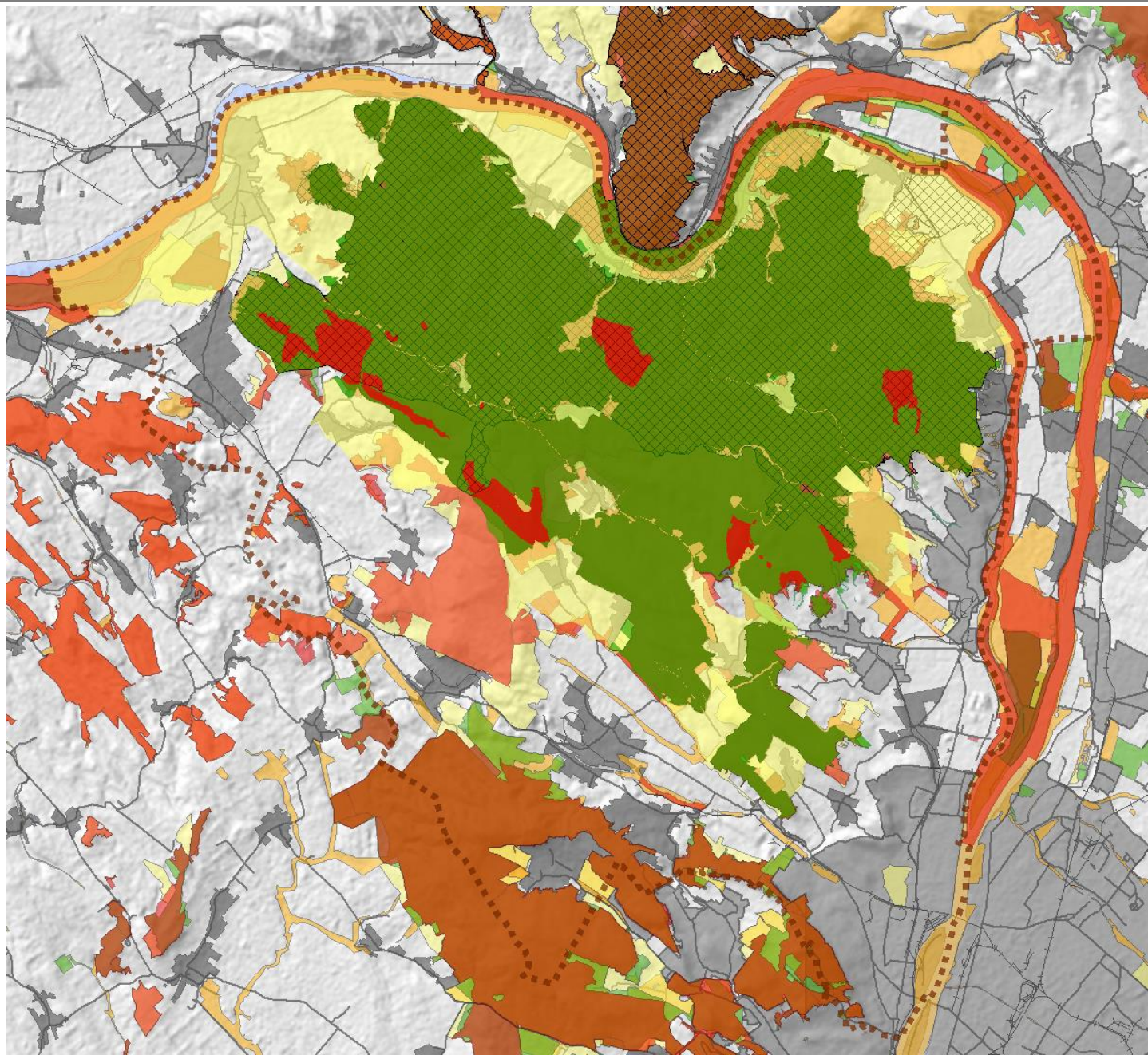
A Pilis nagy része az Országos Területrendezési Terv szerint az Ökológiai Hálózat övezetébe esik.

Az erdővel borított területek a magterületek, a Duna az ökofolyosó övezetébe esik

Összes védett terület

A Pilis területét meghatározzák a potenciális turisztikai erőforrásként megjelenő táji-és esztétikai látványelemek, mint a kifehéredett kopárok (kesztölci Fehér szirt,)

Bakancsos túrizmus - turistaútak hálózata a Pilisben

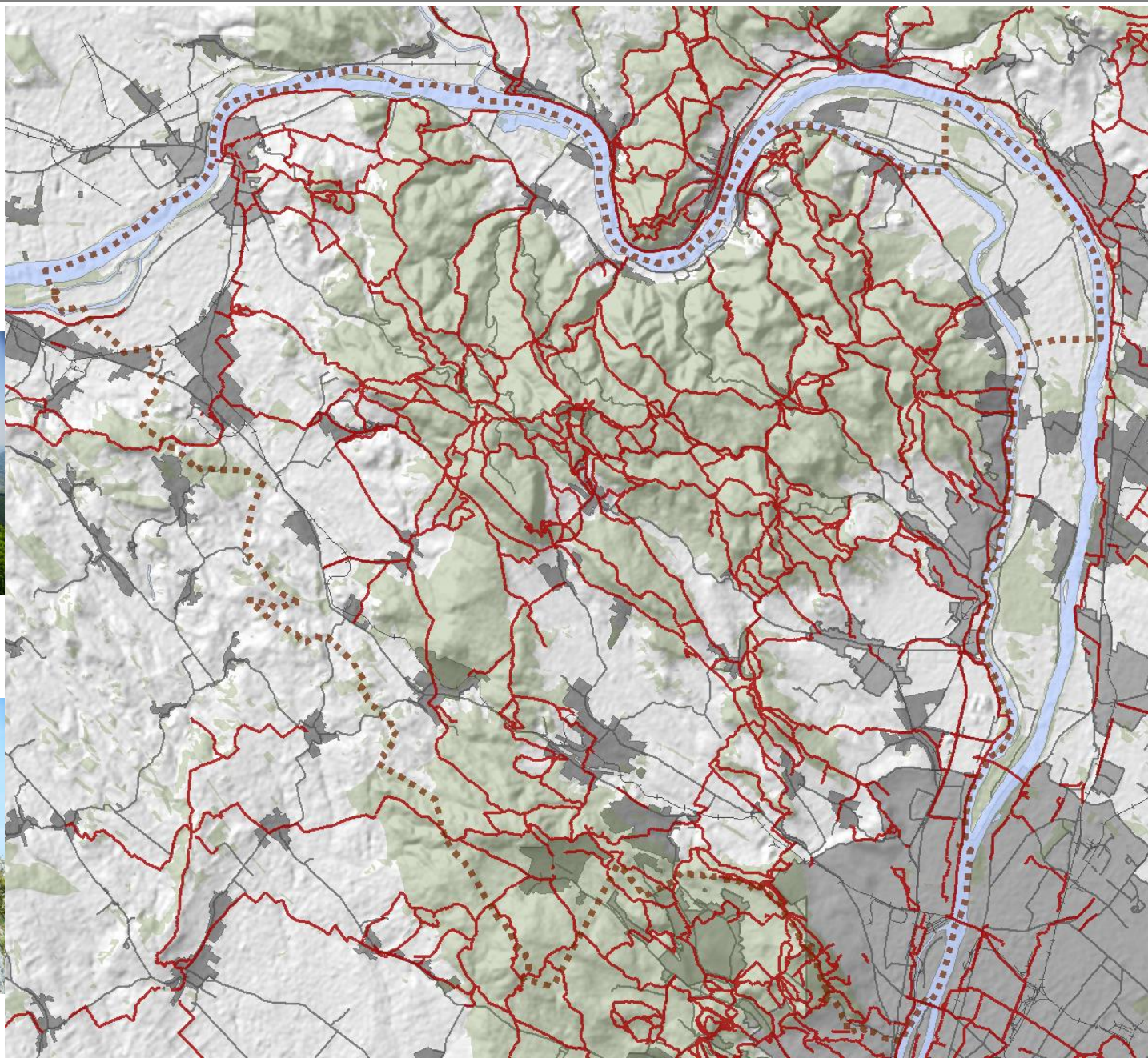
807 km jelzett turistaút a Pilisben a Pilisi Parkerdő Zrt. fenntartásában

Látvány a Prédikálószerkőről

Vaskapu

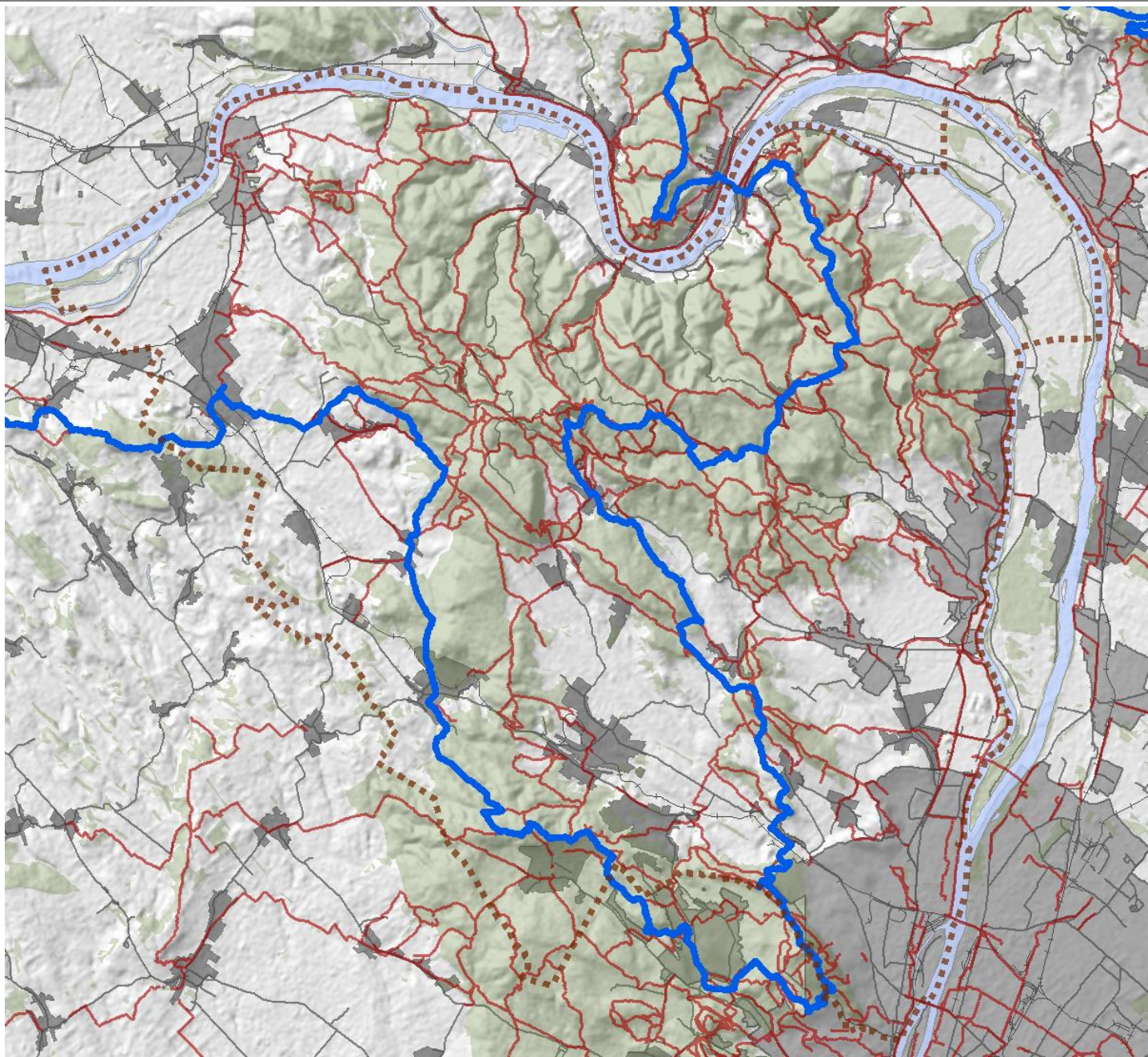

Országos Kéktúra útvonal

Magyarország és Európa első hosszútávú turistaútja. A hossza több mint 1100 km, ebből a Pilst 86 km érinti.

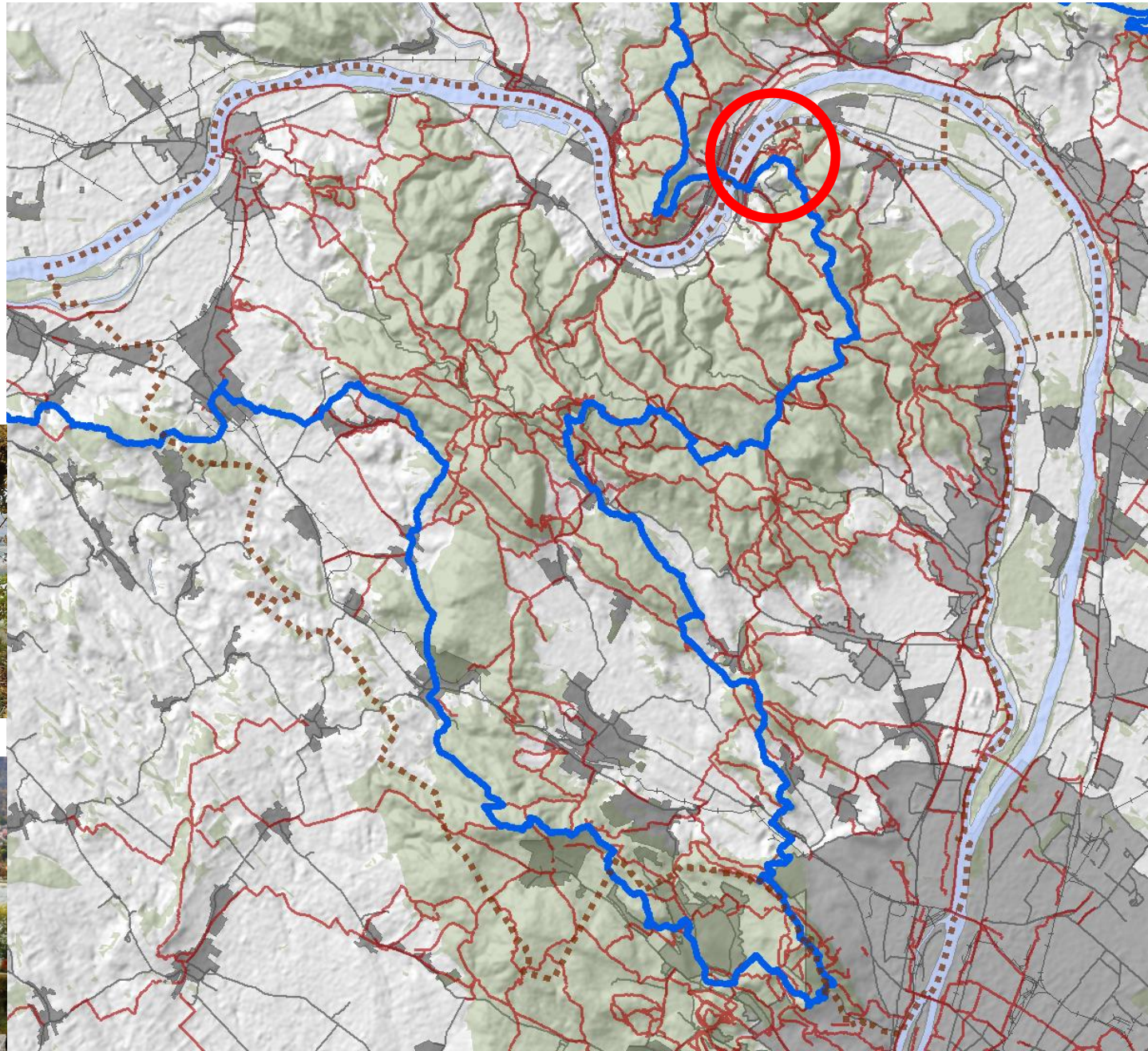
A Magyar Turista Szövetség 1930. májusában határozta el létrehozását. A jelzéstestések után 1938-ban került megnyitásra.

2015 őszére 21 konzorciumi partner bevonásával teljesen megújult az Országos Kékkör.

Viktorin sétány- az ország ELSŐ turisztikai célú sétánya

Viktorin József visegrádi plébános a Várhegy nyugati oldalában hozta létre 1869-ben az ország első, kimondottan turisztikai célú sétányát.

Kilátók, kilátóhelyek fejlesztése

Pilisi Parkerdő Zrt. új
kilátói

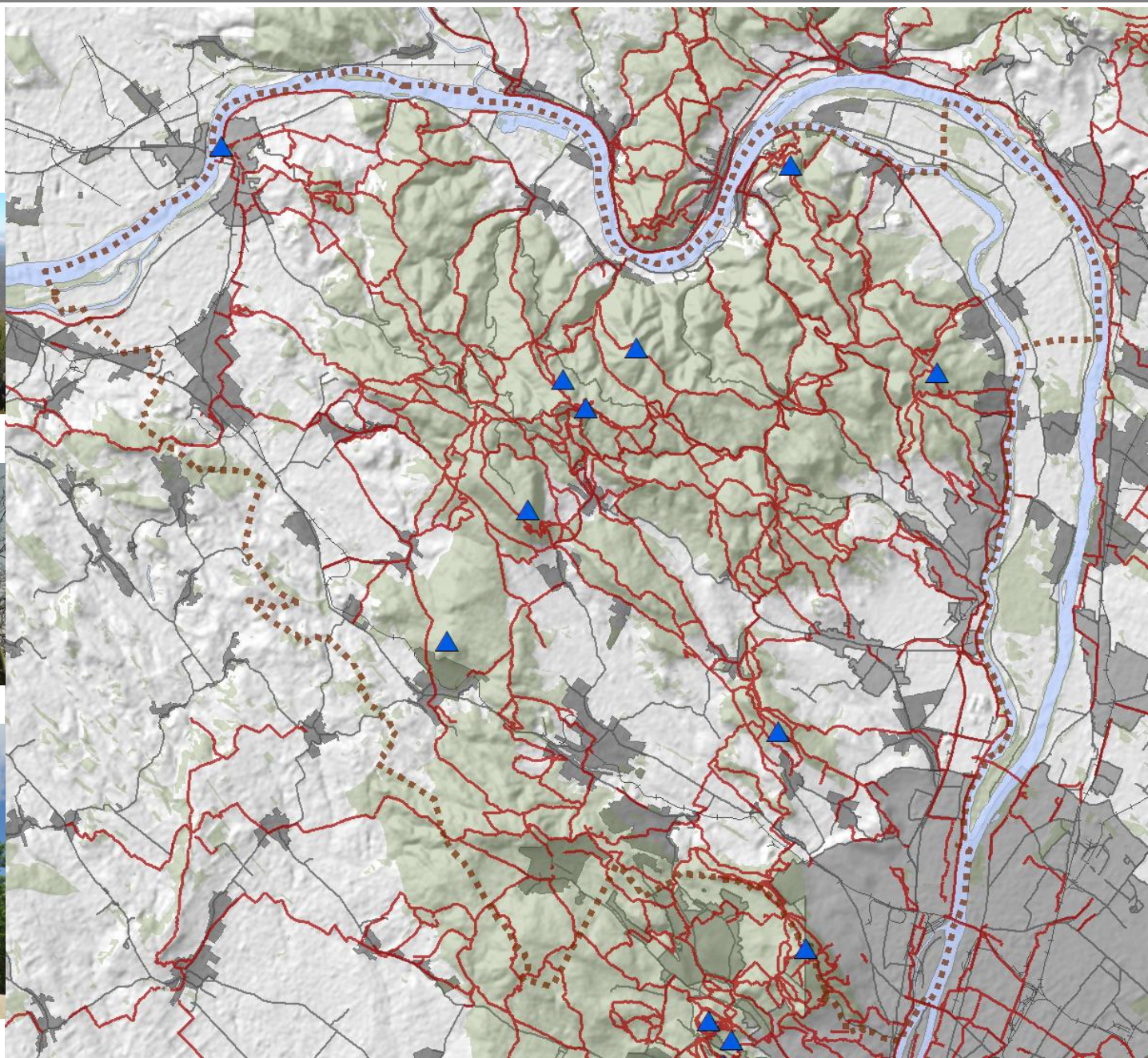
Prédikálószék

Boldog Özséb kilátó

Dévényi Antal kilátó

Turistaházak, menedékházak

Pilis Parkerdő turistaház felújítási programja

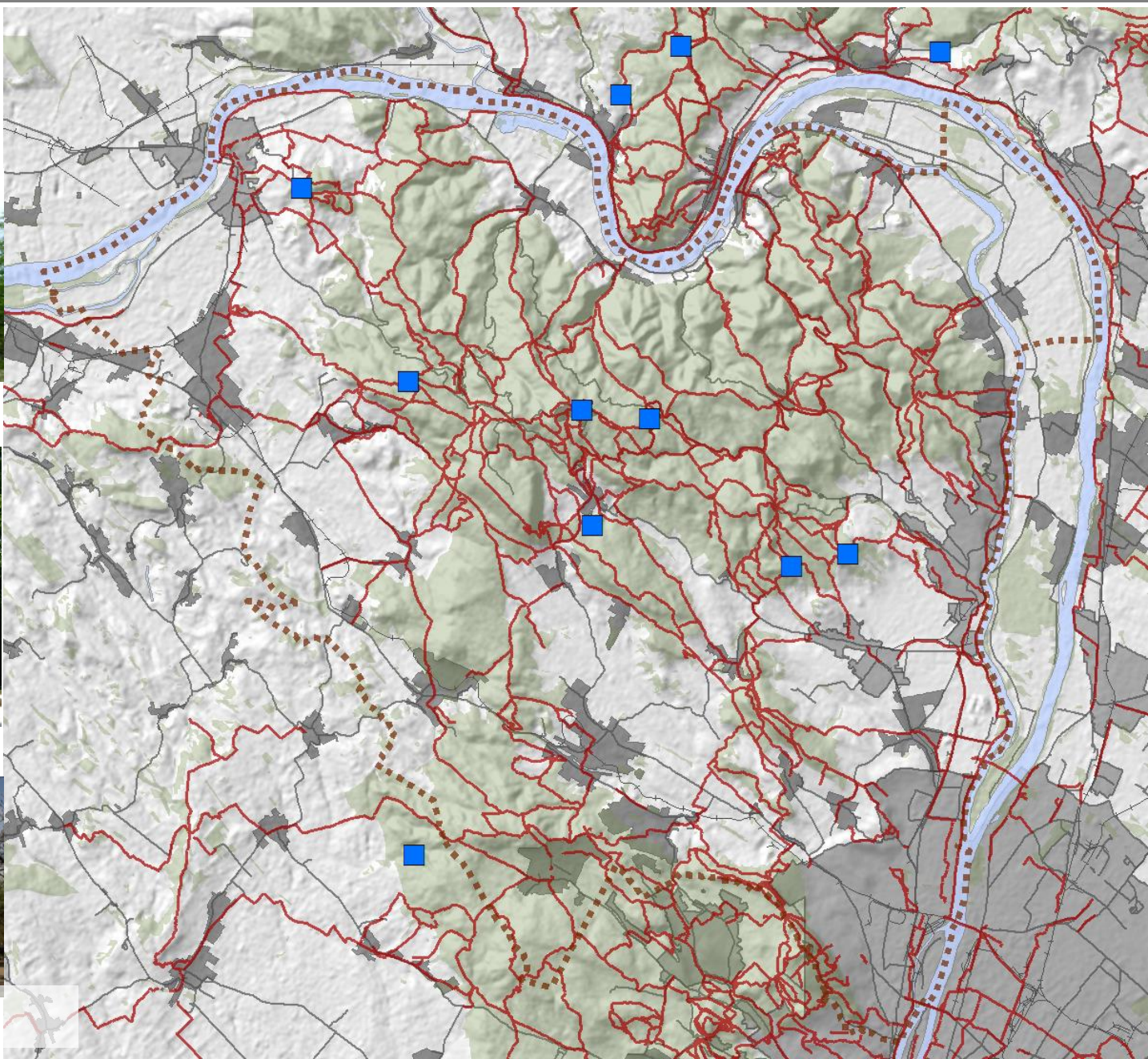
Som-hegyi turistaház

Fekete-hegyi turistaház

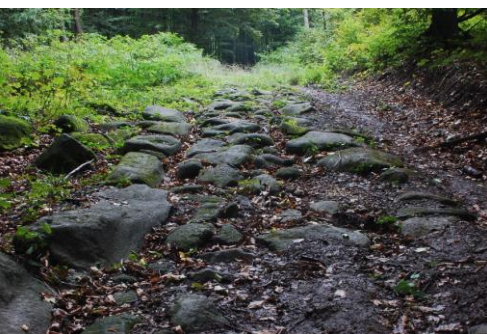

Kőhegyi turistaház

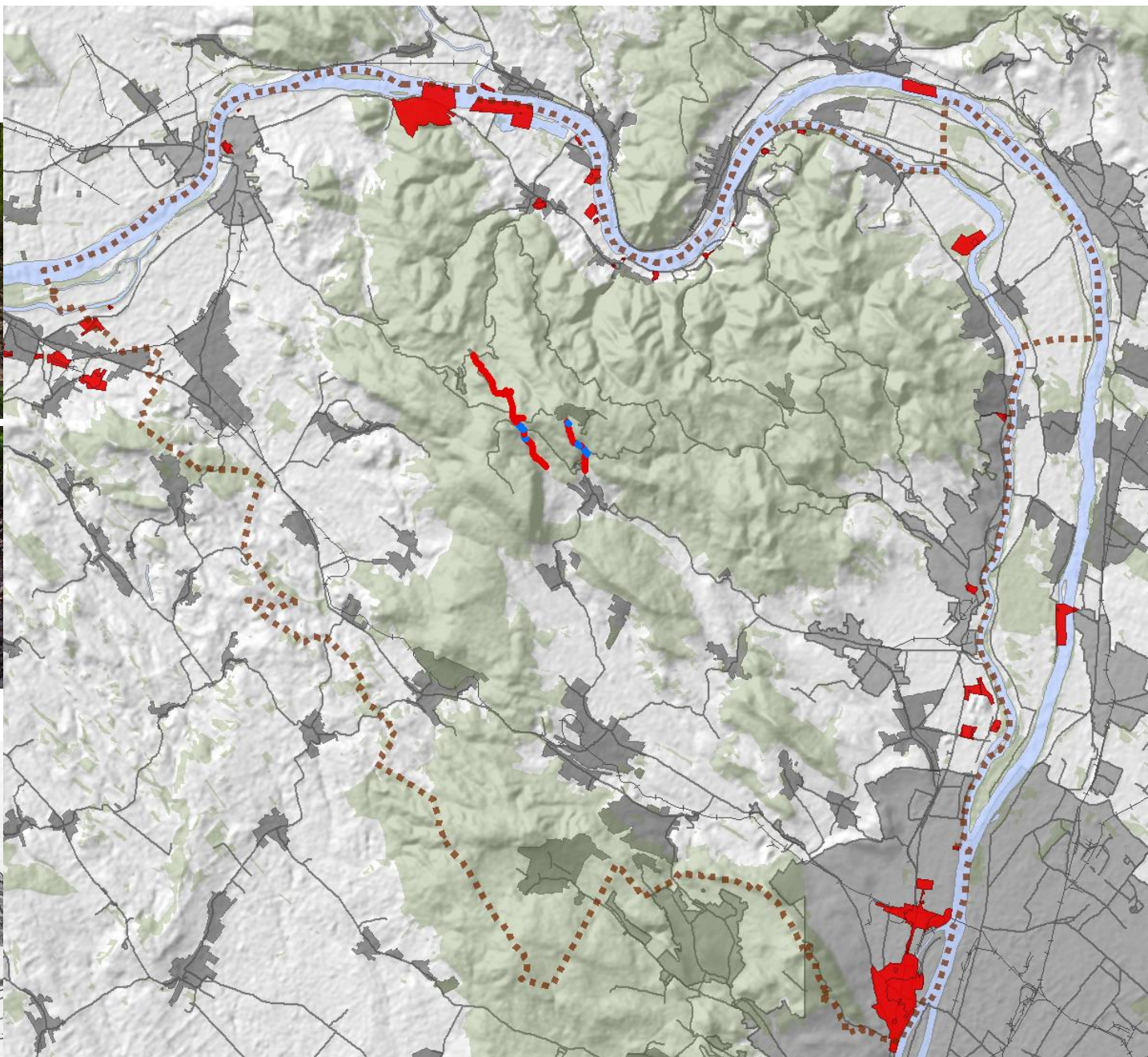
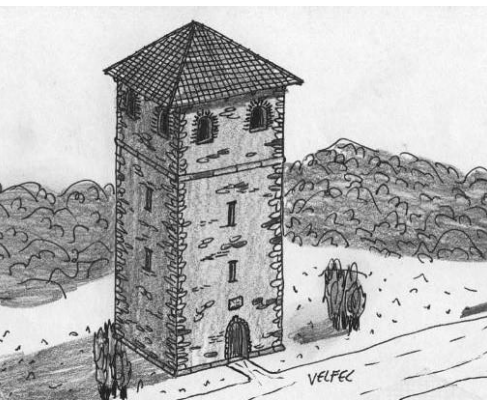

Tájtörténet – Ripa Pannonica, római kori emlékek

Világörökség
várományos terület

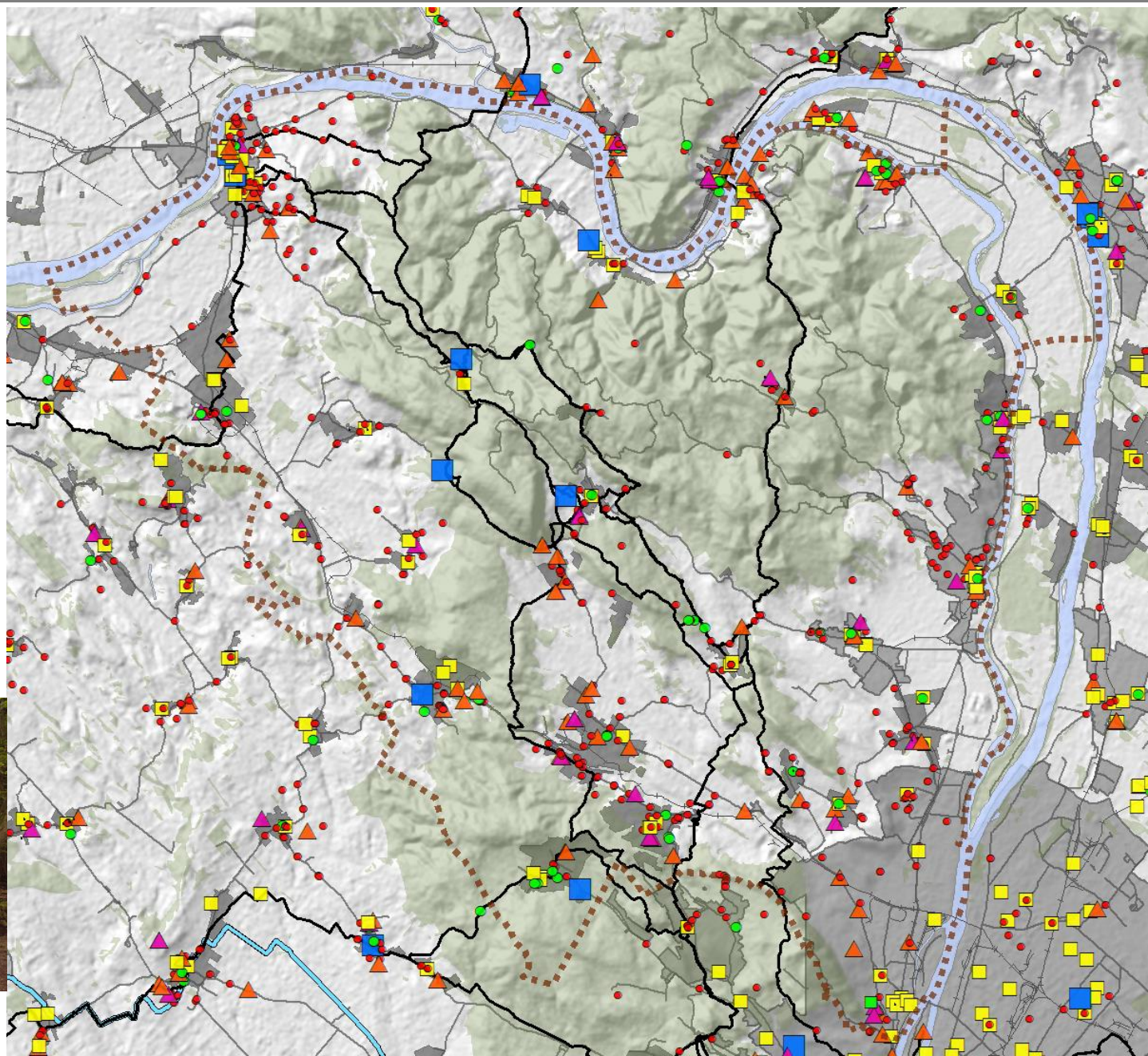
Római út

Szagrális emlékek

Több mint 700 szagrális tájérték a Pilis területén

- Egyéb szagrális objektumok
- Kereszt, feszület
- Kolostor, monostor
- ▲ Kálvária, kálváriadomb
- ▲ Kápolna
- Remetelak, remetebarlang
- Szagrális épüleategyüttes
- Templom, imaház

Szentfa-kápolna

Tájépítészeti Kar - Mária Út hallgatói felmérések

Mária Út Anna-rét – Esztergom

Kilátás a bányatóra

Kerülőúton

Rózsika-forrás

Pihenőhely a forrásnál

Dósa(T)-szikla

Vízcsés a Paprikás-patakon

A solymári vasútállomás és a Sarkavár között (partterületet is érintve, de főleg lakott területen, aszfaltozott úton) halad a Mária Út. A Budapestre menő buszok legközelebbi megállója kb. 3 km-re, az innét nyugatra eső településközpont felé találhatók.

Sarkavár

Májusfa a réten

A Mátyás-dombon álló solymári Sarkavár az Önkormányzat működési, rendezvények alkalmával vagy előre egyeztetett időpontban áll nyitva a látogatók előtt. Szervezett kirándulást esetén érdemes felvenni a kapcsolatot az Önkormányzattal, hiszen a közelben nincsen hasonló kilátópont.

Az alsó-jegénye-völgyi rét (itt áll a májusfa) valamint a Sarkavár között nincsen jelzett Mária Út a Paprikás-patak mentén. Ehelyett a zöld- és a zöld-turisztajelzést követve találjuk meg a kék "m" jeleket. A térképen sárgával jelöltük az utóbbi, kiegészítő útvonalat. A kerülőút egyetlen hátránya, hogy hosszabb, ezt leírásba azonban szép kilátást biztosító, kellemes séhát jelent. Beleshetünk a solymári agyagbányatóra, (a területre bemenni azonban szigorúan tilos!), a völgyélet öde színeit a földhalmok között. Földúton haladunk gyümölcsbúrok és szántók mentén, így árryékra csak az alsó-jegénye-völgyi réttől keletre eső szakaszon (zöld+) számíthatunk.

A Paprikás-patak mentén jól járható, kőkezdelt, érdekességekkel teli erdei ösvény vezet végig kék "m" és sárga turistajelzéssel. Akár babakocsival, klammermattal is tehető itt kisebb túra. Az út két helyen keresztel a vízfolyást jól karbantartott fahidakon. Nagyjából 800-800 méterenként padok, kisebb-nagyobb pihenőhelyek találhatók (rendben tartott hulladékgyűjtőkkel). A környék tiszta, elszórt szeméttel nem találkozunk. A Rózsika-forrás víze sajnos nem itható. Az erdei környezetben sajátos élővilélményt nyújtanak a csupasz, valótlan fehér dolomitsziklák, amelyek két helyen közvetlenül az út mellett magasodnak. Figyelemre méltó a patak vízcsése, mely egy 3-4 méter magas sziklépcsőn zuhog alá. Csapadékos időben még látványosabb, ugyanakkor nehezen megközelíthető, mert csak a részön lecsúszkálva lehet lejutni a mederbe, a zuhatag alá. Szórt ide lépcső kiépítését javasoljuk, ami egyúttal a meredek részt is megvédené a letaposástól és így az erodációtól. A vízcsés fölött, már kialakított, korláttal védett terepra (lásd a fenti fotón) ülsőhely kívánkozik, ideális lenne itt egy asztal két paddal.

Budaliget – Solymár

A Pálos rend megalapítása - kolostorromok, kolostorok a Pilisben

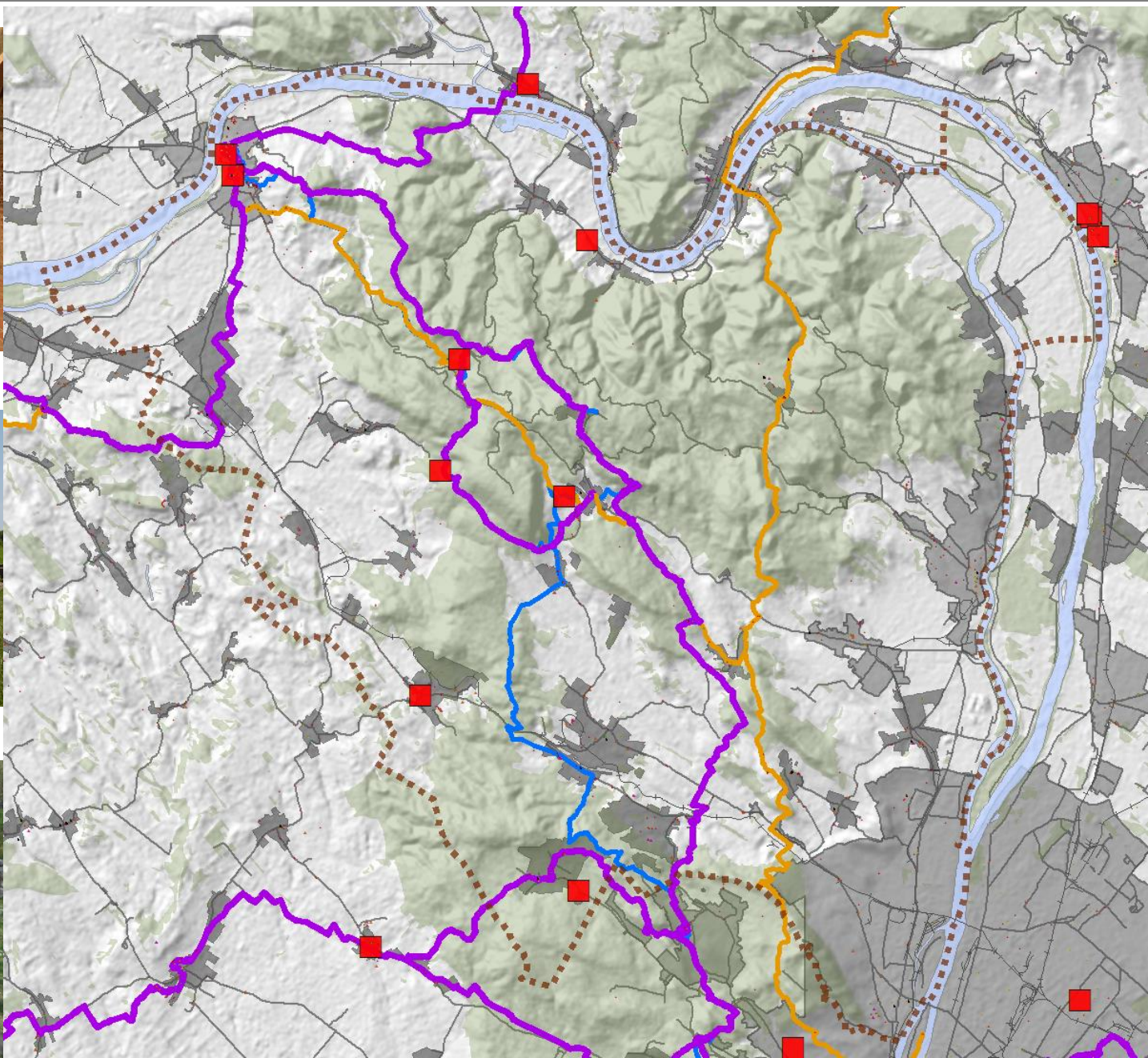
Dömösi királyi palota és prép.

Pilisszentlélek Pálos kol.

Klastrompuszta (1250)

Magyar Zarándokút

A Magyar Zarándokút hazai szent helyeket érintve, Esztergomból vezet Máriagyűdre. Különböző történelmi utakat (római út, Árpád-kori utak, jeruzsálemi zarándokút, keresztes hadjáratok útja, Szent Jakab út, stb.) fedve, érintve halad északról déli irányba.
Pilisi szakasz 41 km

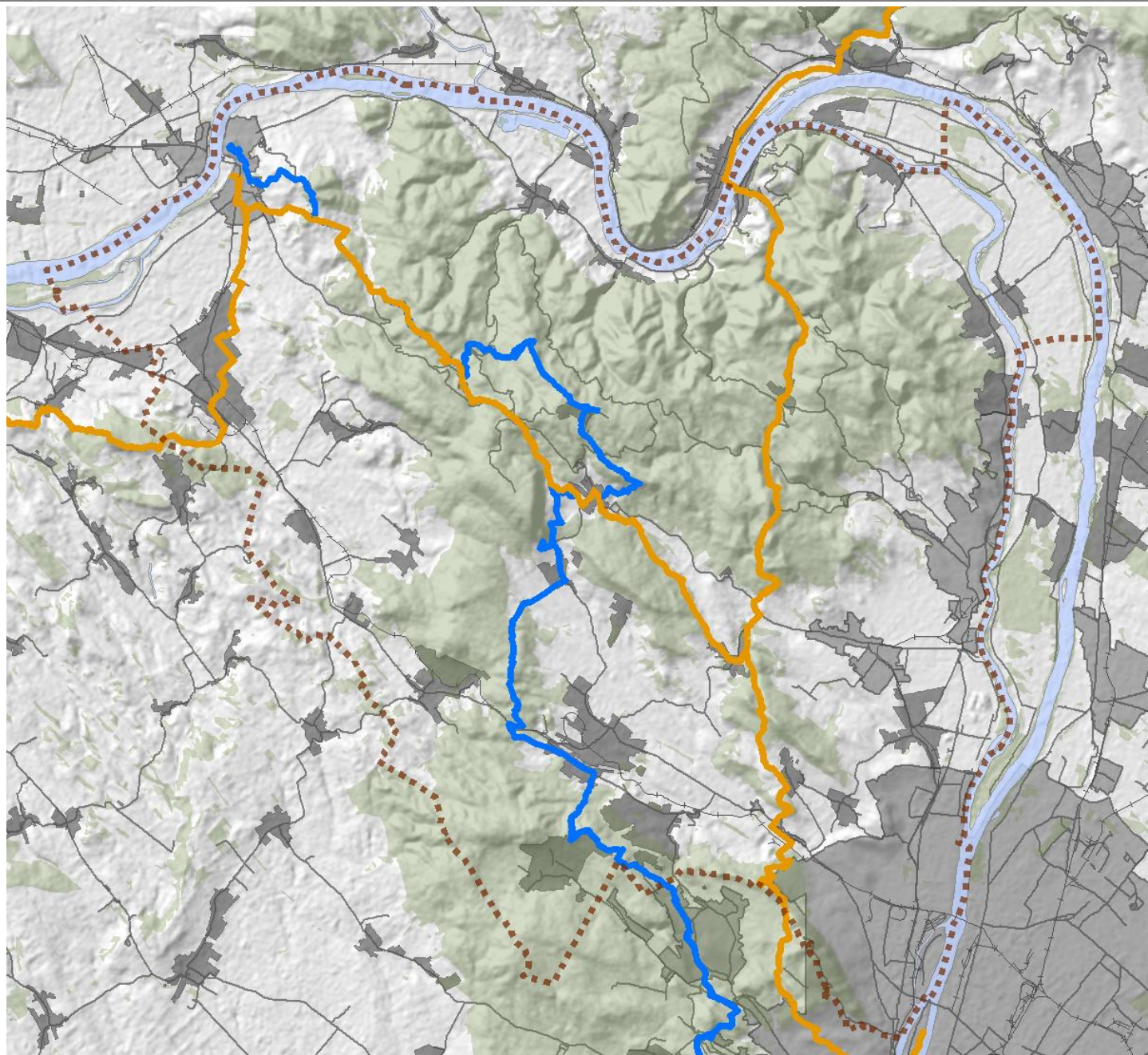
Gyöngyök Útja – Via Margaritarum

A Via Margaritarum (Gyöngyök Útja) zarándokút egy folyamatosan járható, jelzett útvonal.

Mátraverebély-Szentkutat (2006-ban lett nemzeti szentélyé nyilvánítva) és Máriacellt köti össze.

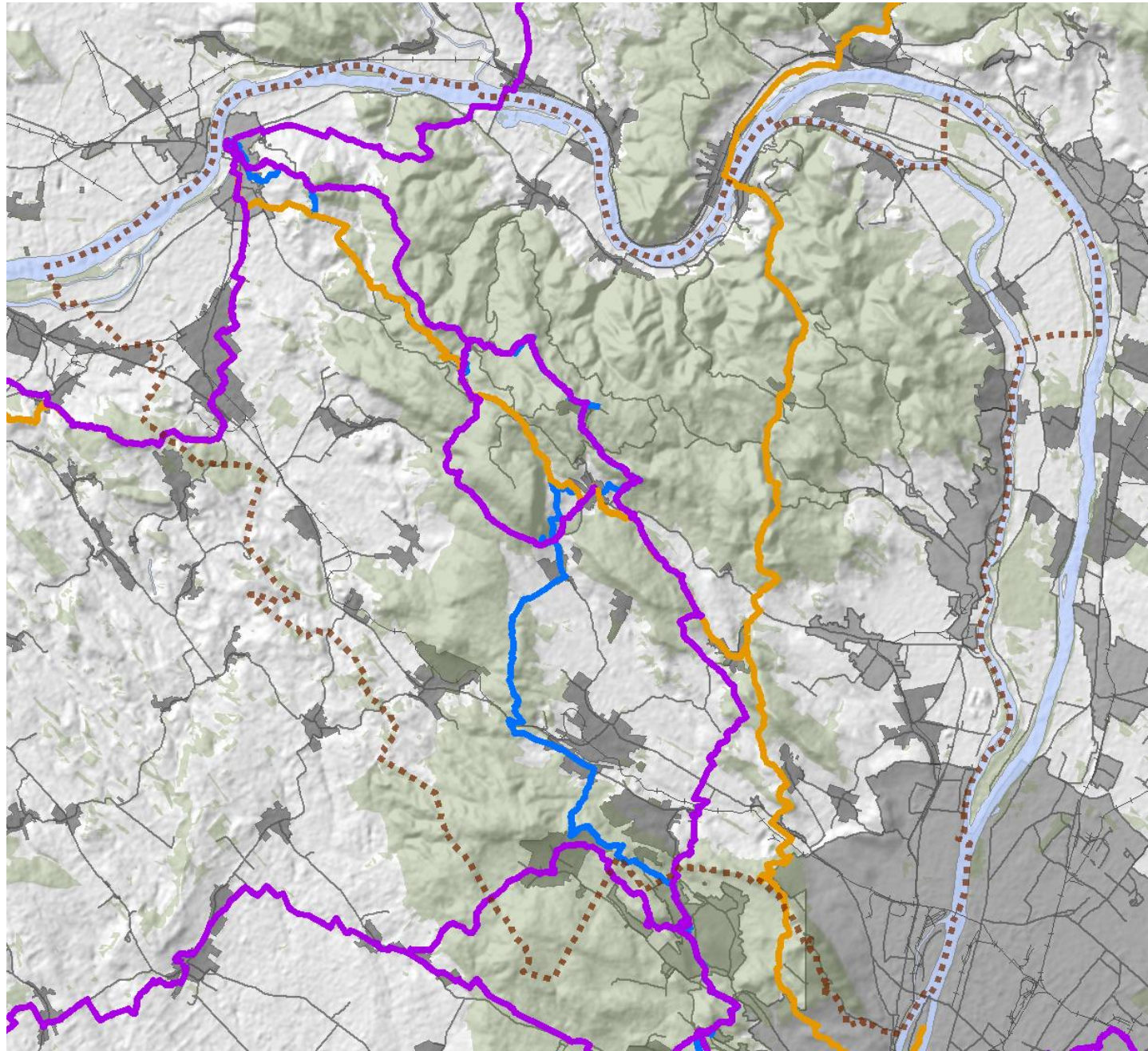
Pilisi szakasz 63 km

Mária Út hálózat

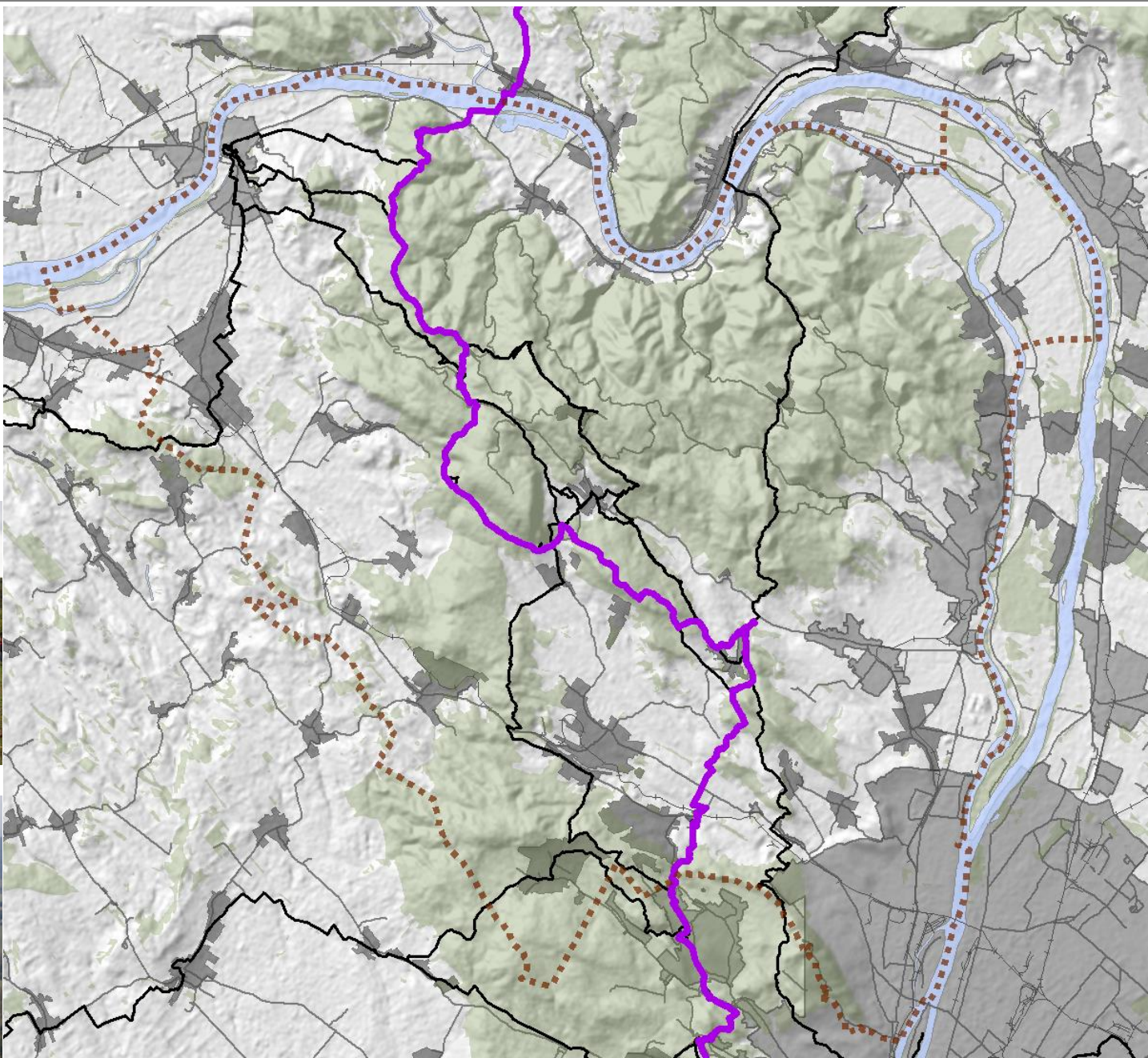
A Mária Út egy kialakítás alatt álló, Közép-Európán átívelő zarándok- és turistaút-hálózat, melynek kelet-nyugati tengelye az ausztriai Mariazelltől az erdélyi Csíksomlyóig vezet, mintegy 1400 km-es távon.
Pilisi szakasz 75 km

Pálos70 teljesítménytúra vagy Fehér Barátok Nyomában zarándokút

70 km-es zarándoklat
októberben
Budapestről
Márianosztrára

Szakralitás - A Rám-hegy, a Föld szívcsakrája.

A legenda szerint a Pilisben, Dobogókőn és környékén, található a **Föld szívcsakrája**. Egészen pontosan a Rám-hegyen, a Ferenczy-sziklánál. Aki a szívcsakra közelében tartózkodik, az feltöltődik energiával. Történnek csodák, van aki kegyelemben részesül a nevezetes helyeken.

A dalai láma, bár többször is tett látogatást a Pilisben, elutasítja a szívcsakra gondolatát.

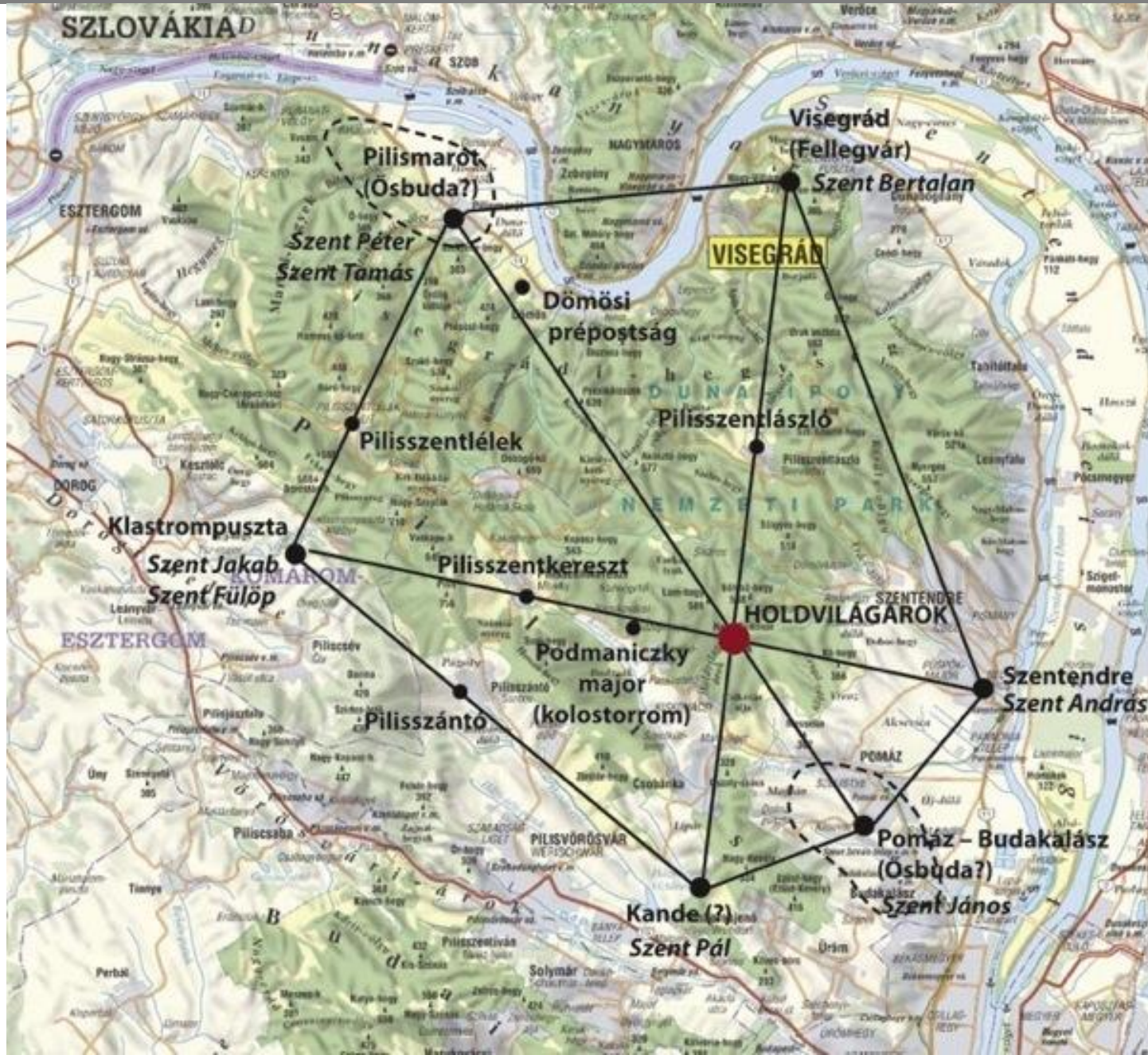
Ősmagyar emlékek, mitológiák

Sicambria városa,
Ős-buda

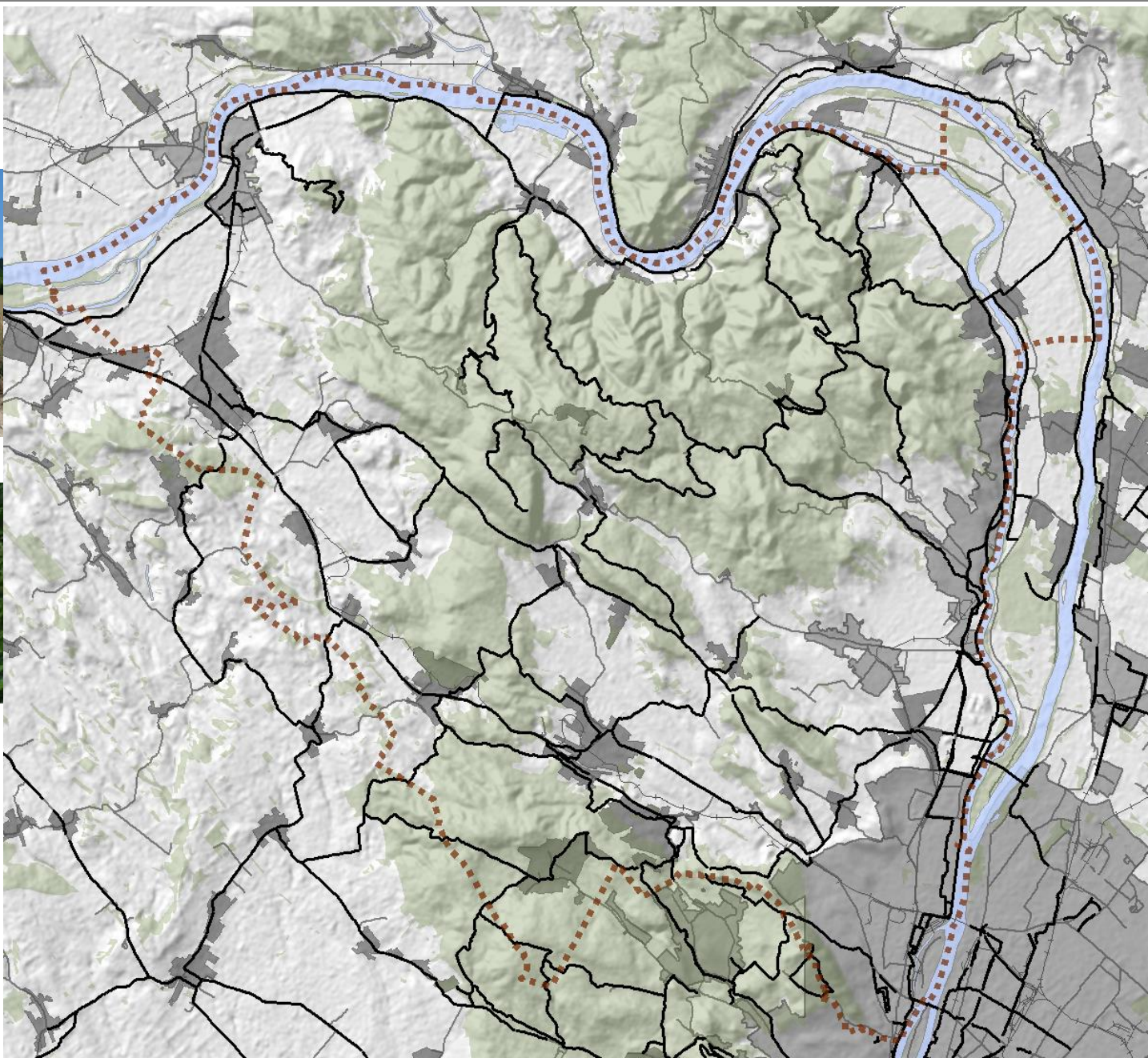
A Szent Korona és a
Pilis misztikus
kapcsolata

Egyesek szerint nagy
királyaink
koronázásuk előtt
ezen útvonalon
végigjárva kaptak
beavatást a Nép
vezetéséhez.

Árpád vezér, Keve
vezér nyughelye.

Kerékpárút hálózat

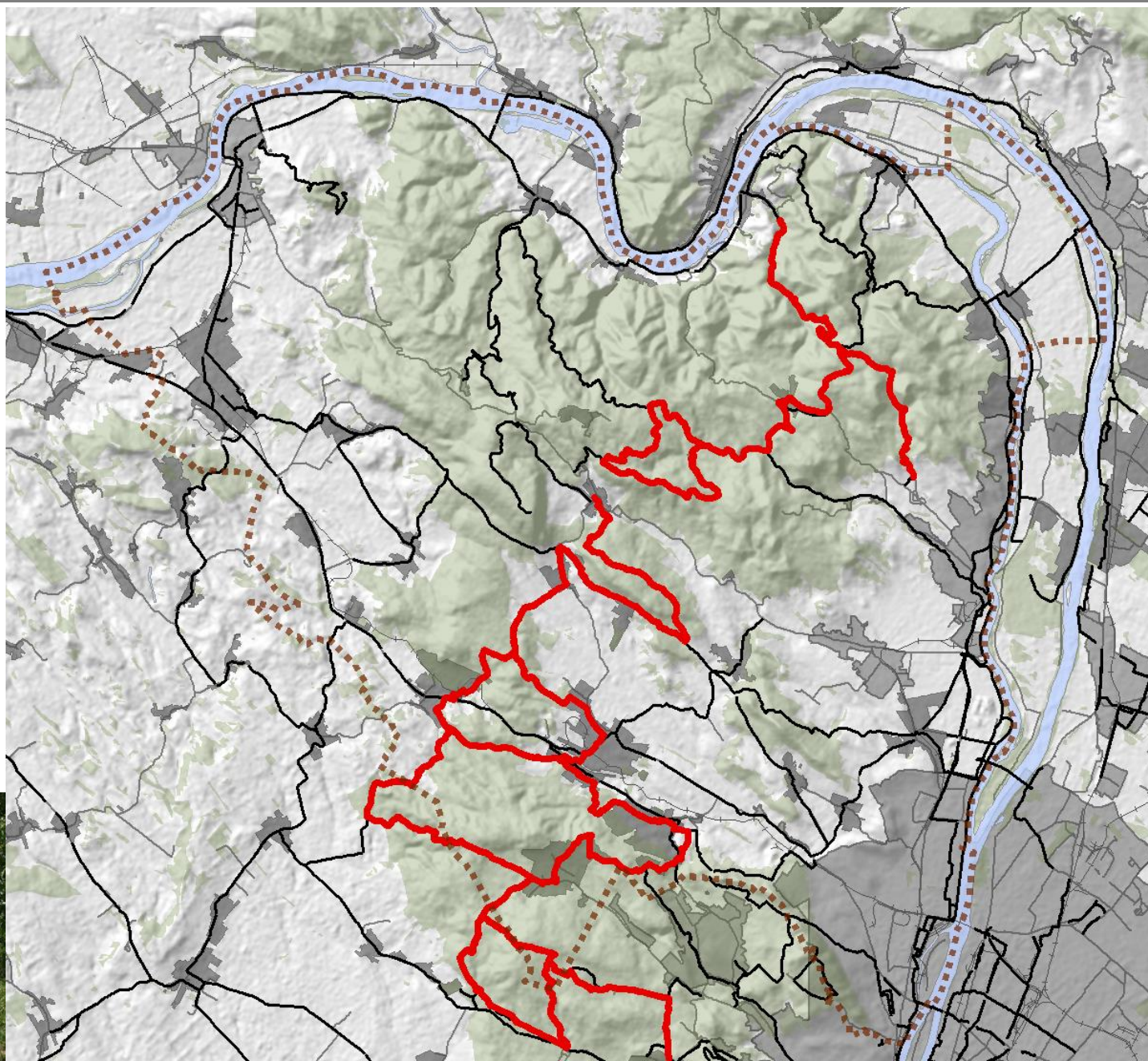

Pilis Bike kerékpáros hálózat

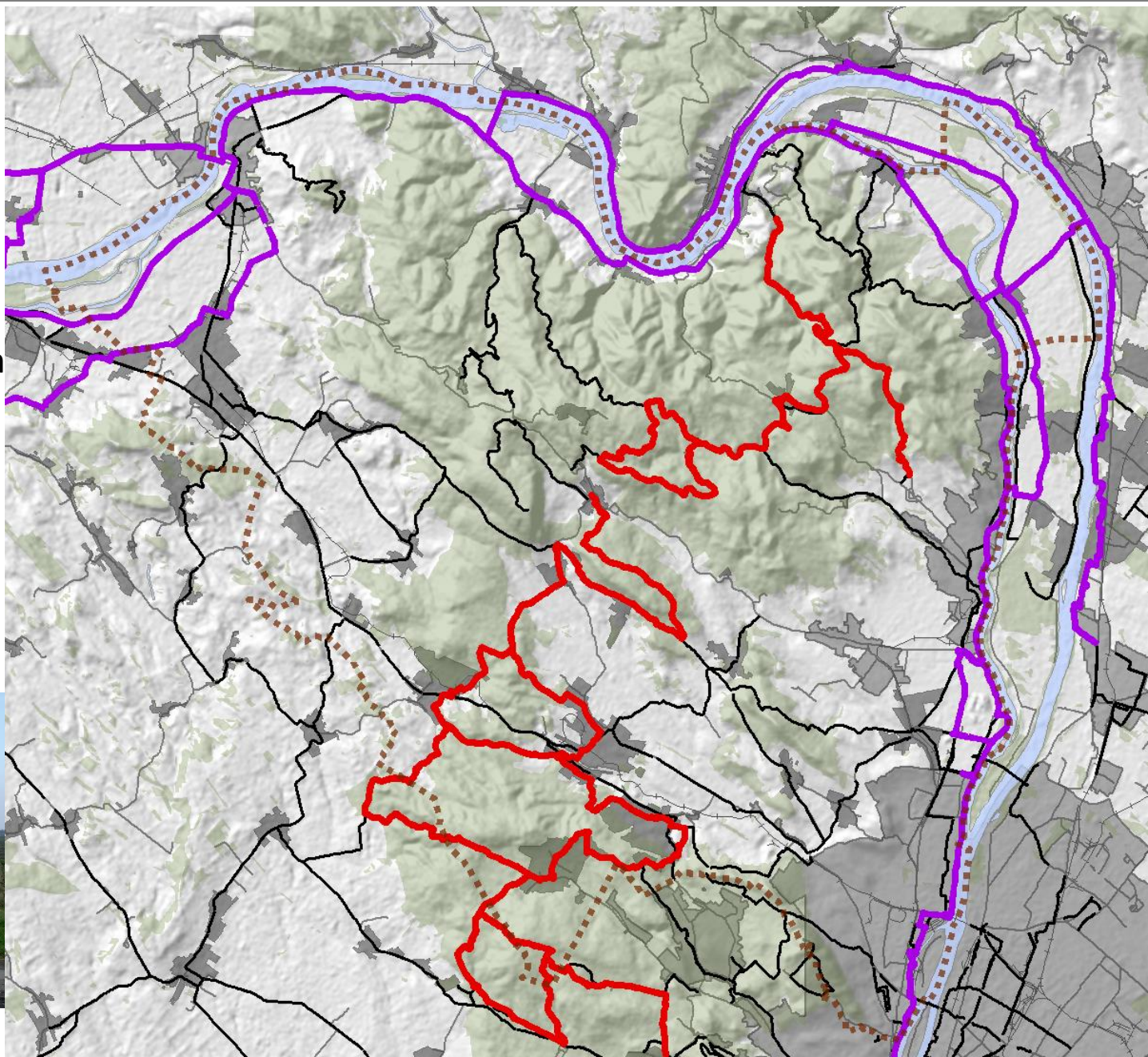
P I L I S B I K E

A Pilis Bike erdei kerékpáros hálózat útvonalain 330 kilométer kerékpározásra kijelölt erdei út áll rendelkezésre.
9 Parkolj + Bringázz (P+B) parkoló

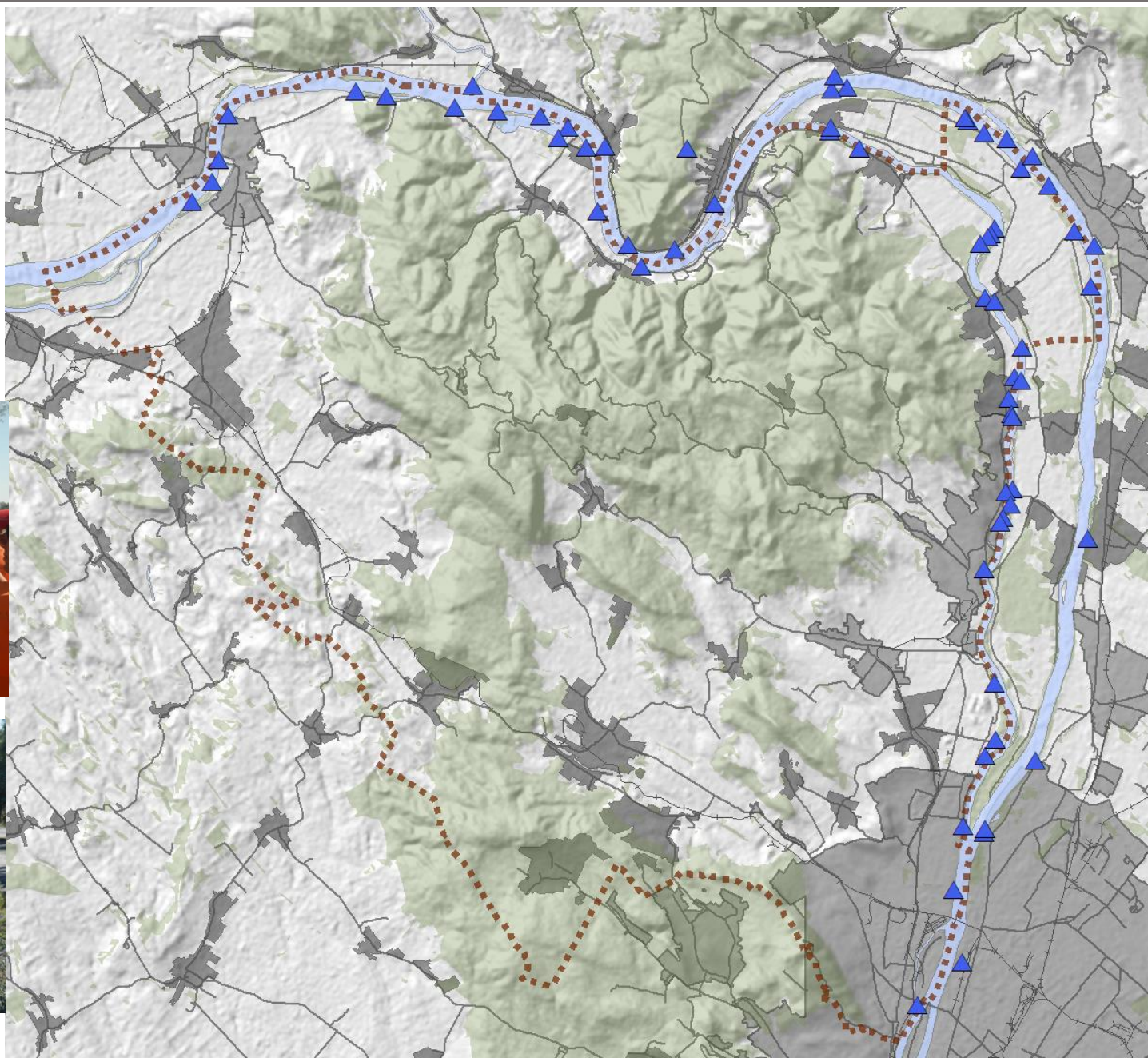
Eurovelo 6 nemzetközi kerékpárút

Az új kerékpárút megépülése jelentős változást fog hozni. Mintaként a Bécs-Regensburg közötti út szolgáltatási rendszerét lenne érdemes áttekinteni. Ausztriában 400 ezren használják az EuroVelo 6-ot évente. Itthon jelenleg több nyomvonal változat is létezik. Kiviteli tervek készülnek.

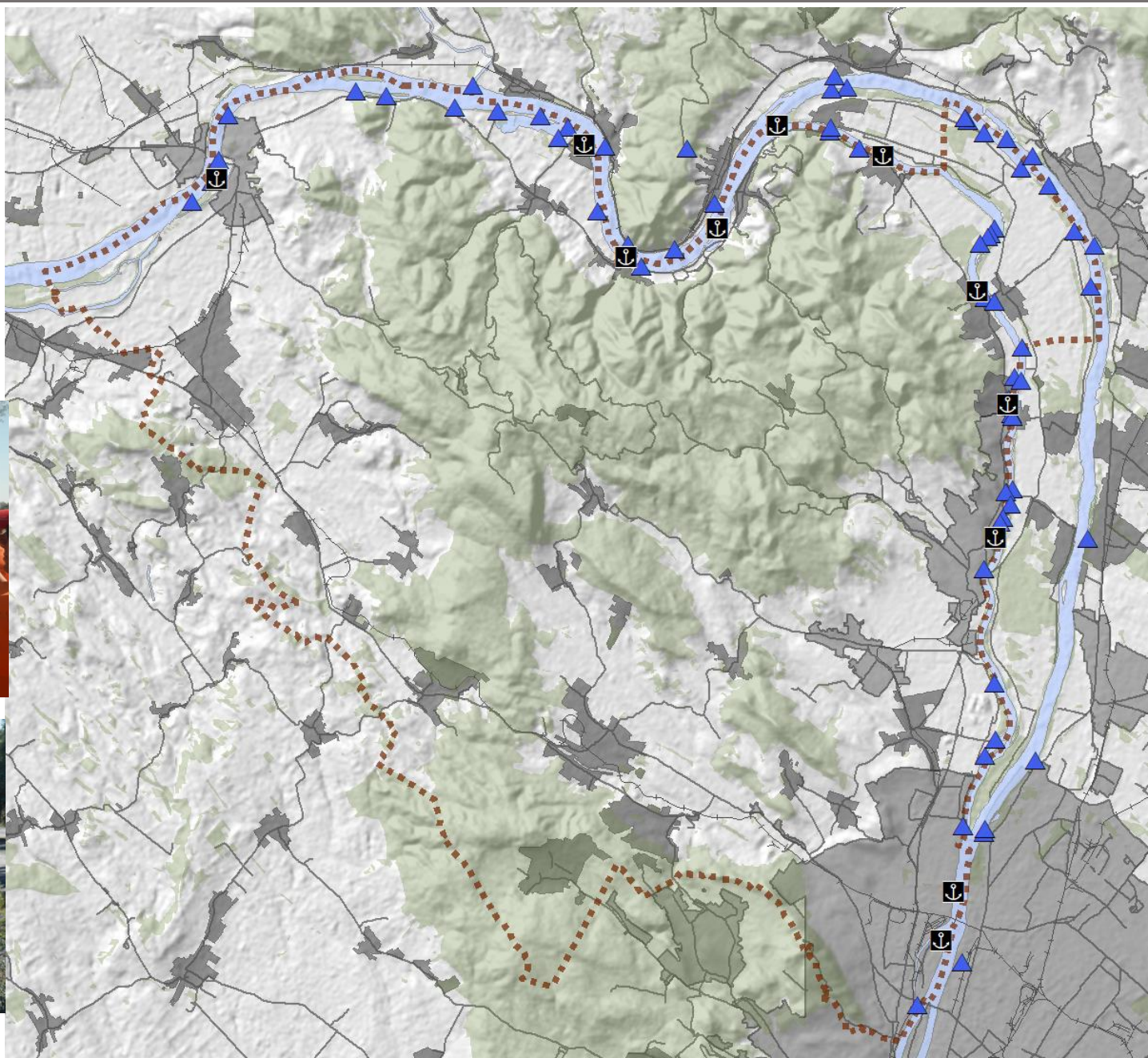
Kikötésre alkalmas partszakaszok a Dunán

Kikötőhelyek
fejlesztése
A Kajak-Kenu
Szövetség minősítési
rendszere
2105- „Lapátos vízi
megállóhelyek”.
A Duna 60 km hosszan

Kikötők, kikötőhelyek

Kikötőhelyek
fejlesztése
A Kajak-Kenu
Szövetség minősítési
rendszere
2105- „Lapátos vízi
megállóhelyek”.
A Duna 60 km hosszan

Tájtörténeti emlékek, tájhasználati módok bemutatása

Üzemel a Bindertanya, turisztikai látványosság

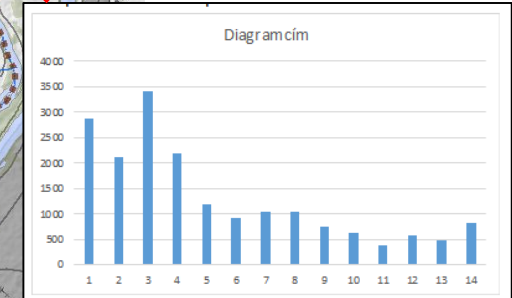
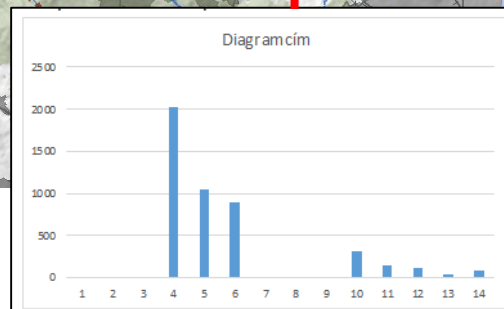
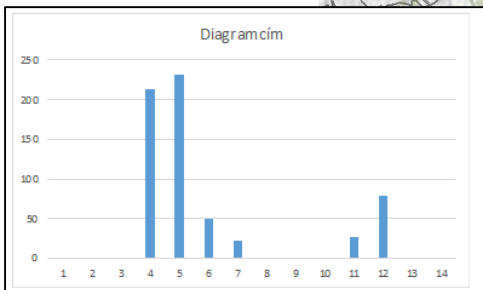
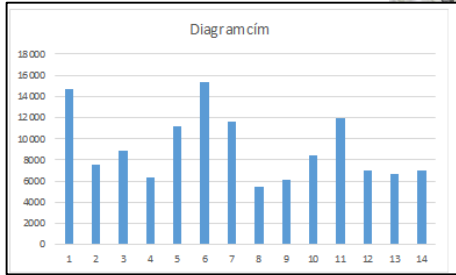
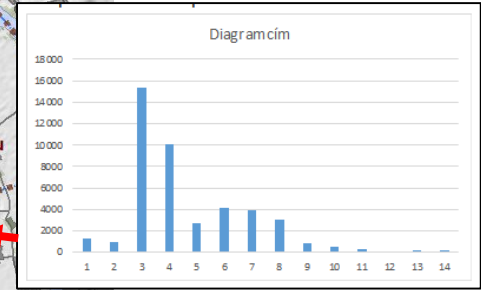
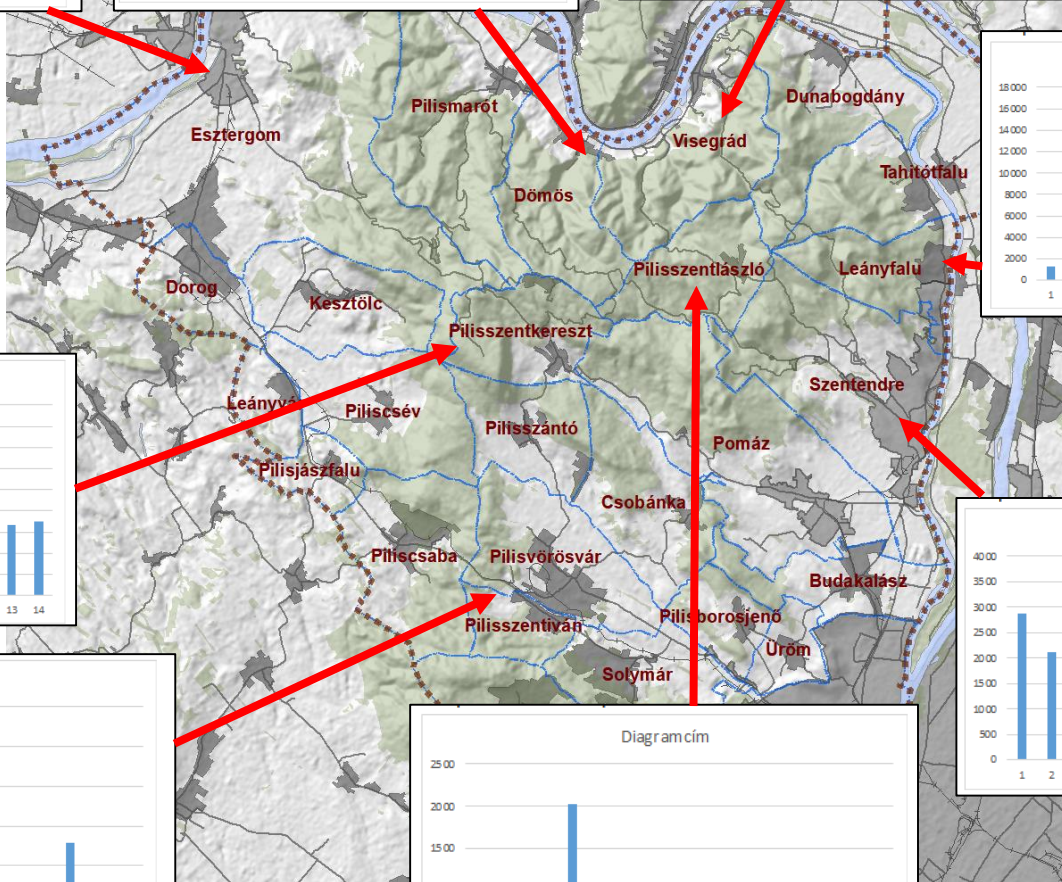
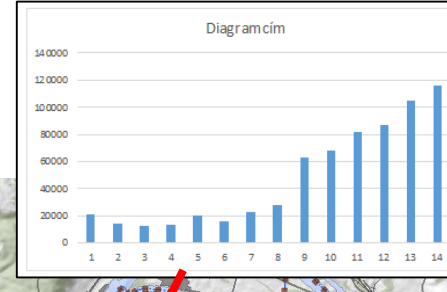
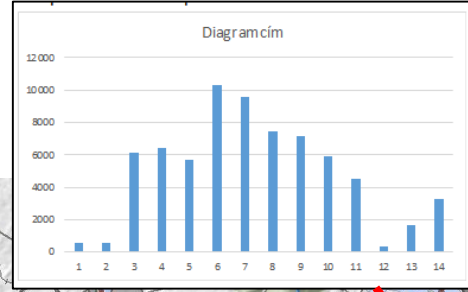
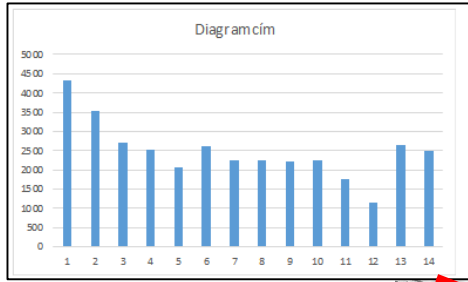
A bemutatott kulturális utakhoz, zarándokutakhoz kapcsolódóan számos olyan emlék található a Pilisben ami bemutatásra érdemes.

Korabeli tájhasználat emlékei - mészégetés

Pilisszántó szlovák nemzetiségű lakói évszázadokon át mészégetésből éltek. Az apáról fiúra szálló mesterség mára kihalt.

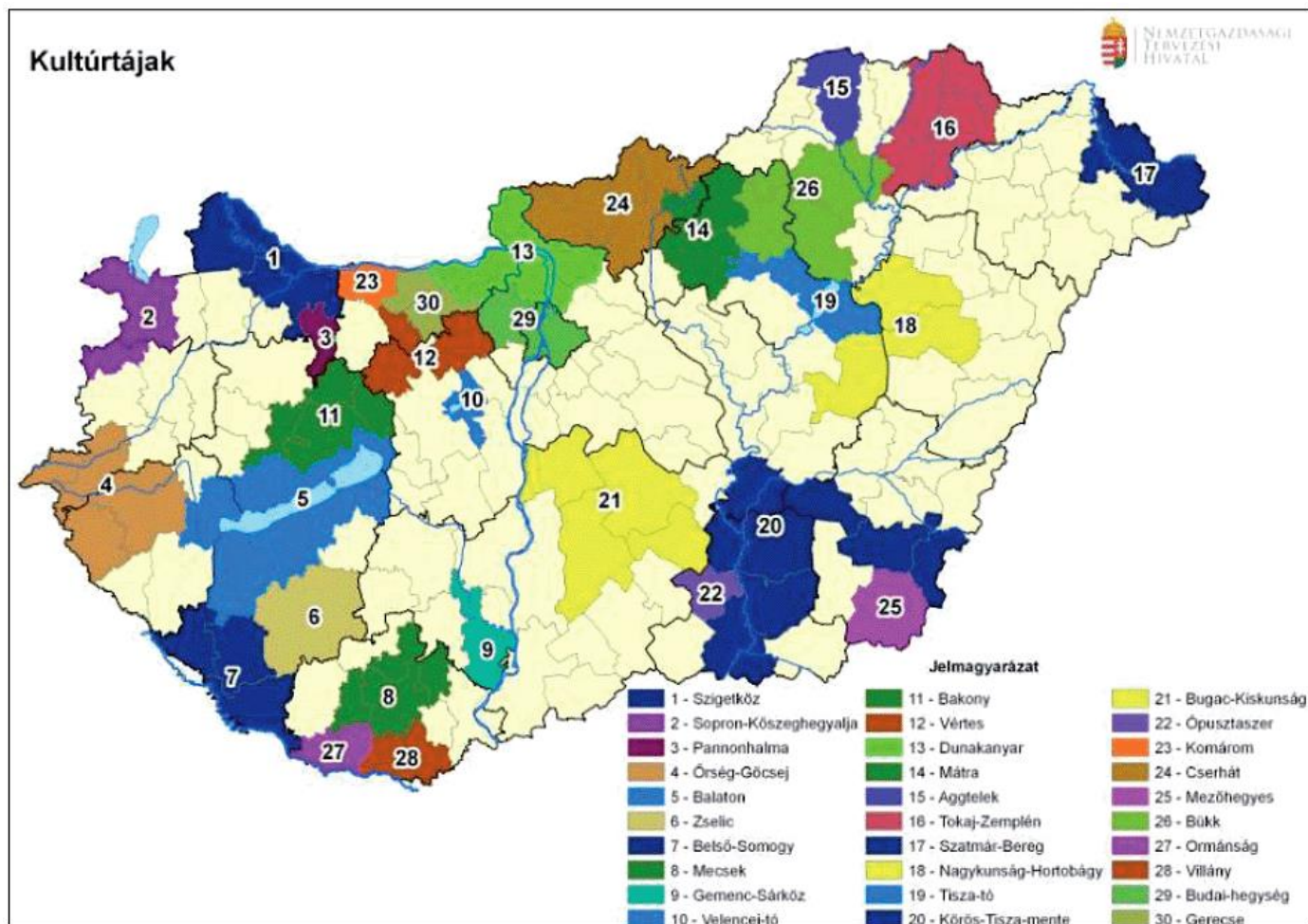
Néhány TEIR adat a vendégforgalom változásáról 1990-2014

Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepció

Kultúrtáj: mező- és erdőgazdaság által **művelt terület**, vagy olyan összefüggő terület, ahol valamilyen **tárgyi műemlék** található a **természeti környezet** nagyobb, összefüggő részén, amely általában valamilyen **vallási, népi hagyományhoz** kötődik.

3.1.6.2 Különleges táji értékekkel, rekreációs funkciókkal bíró övezetek

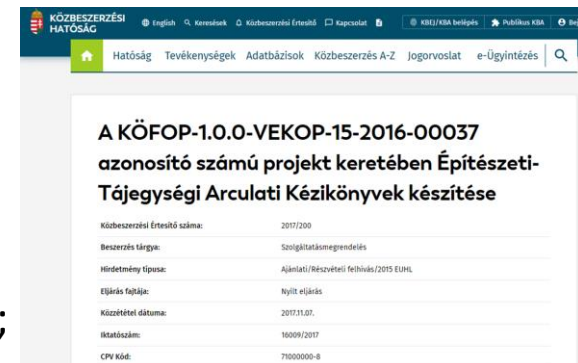
2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről

Történeti tájként kell műemléki védelemben részesíteni az **ember és a természet együttes munkájának** eredményeként létrejött olyan kulturális (történeti, műemléki, művészeti, tudományos, műszaki stb.) szempontból jelentős, részlegesen beépített területet, amely **jellegzetessége, egységessége** révén topográfiaailag körülhatárolható egységet alkot.

Jelenleg csak Tokaj védett történeti tájként.

Építészeti-Tájegységi Arculati Kézikönyvek készítése

- c) Az építészeti tájegység megismerése;
- d) Meglévő TAK-ok kiértékelése;
- e) Építészeti-Tájegységi Arculati Kézikönyv tartalmi összeállítása;
- f) Metodikai háttérrel kapcsolatos feladatok ellátása;

A kézikönyv meghatározza az **építészeti tájegység településképi és táji jellemzőit**, a településképi és **tájképi szempontból egymástól jól elkülönülő területeket** arculati jellemzőikkel és értékeikkel, az építészeti tájegység képének minőségi formálására vonatkozó javaslatokat,

„a települések épített és **táji környezetének vizuális megjelenését**, elemzését az épített és táji környezet általános településképi jellemzőit (a településszerkezet, jellegzetes épülettípus, tömegformálás, homlokzati kialakítás, anyaghasználat, a **táj alkotó elemei**, a **tájtípus**, a **település megjelenése a tájban**, művelési mód, növényzet és természetes környezet).

Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030

NEMZETI TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

20
30

- Történelmi városok (Esztergom, Visegrád, Szentendre)
- A Pilis kirándulólhelyei, erdei, bakancsos túrizmus
- Főváros közelsége
- Kerékpáros paradicsom
- Duna és a dunai hajózás
- Sípályák

2.4.5 Dunakanyar kiemelt turisztikai fejlesztési térség

A térség jelenlegi élménykínálata, főbb vonzerői:

A desztináció jelenlegi élménykínálata két fő termékcsoportha sorolható. Egyrészt jelentős kulturális kínálattal rendelkezik, amelynek gerincét a térségben található városok **Esztergom, Visegrád, Szentendre és Vác**, azok hangulatos utcái, Duna parti sétányai, a Fellegvár, a Királyi Palota és az Esztergomi Bazilika adják. Másrészt a **Duna**, valamint a **Pilis** és a **Börzsöny** olyan vonzerők, amelyek a professzionális természetjárást, aktív turizmust teszik lehetővé. **Szentendre művészetekhez** köthető kínálatával, mint a Ferenczy Múzeum, a Kovács Margit Múzeum és a Czöbel Béla Gyűjtemény, szerb kötődéssel, hangulatos utcáival, Budapesthez való közelségével népszerű úti cél a Budapestre érkező külföldiek és a budapestiek számára is. Kihagyhatatlan, épített örökség szempontjából is jelentős célpont a **szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum** (Skanzen) is. **Visegrád** fő vonzerejét a **Fellegvár**, a Salamon-torony és az alsó vár adja, **Esztergom** pedig méltán büszke egyházi és történelmi emlékeire, kiemelkedő ezek közül a Keresztény Múzeum és a **Bazilika**. **Vác** kulturális, ezeréves történelmi múlttal rendelkező barokk város, egyedülálló múzeumokkal.

A desztináció egyik különleges kínálati eleme a **komáromi Monostori erőd**, amelynek jelenlegi bemutatása nem jelent egyelőre önálló utazási döntést befolyásoló tényezőt. A Pilis-hegység és Börzsöny-hegység adottságainak köszönhetően a térség népszerű **kirándulólhely és kerékpáros paradicsom** is egyben, amelyet erősít a **PilisBike** túrakerékpáros útvonalhálózat. Az **Eurovelo 6** átszeli a térséget, ma még jelentős infrastrukturális hiányosságokkal. A családok számára vonzerőt jelentenek az erdőt átszelő **kisvasutak**, amelyek sűrűsége itt a legnagyobb az országban. **Dobogókő** és **Nagyvillám sípályái** szolgáltatások tekintetében továbbfejlesztendők, de ettől függetlenül is a térség kiemelt vonzerőit képezik. **Dobogókő** a főváros közelsége

útvonalakat, kerékpárosok is sűrűn használják a környéket túrára vagy edzésre, illetve a spirituális vonzereje is sokak számára vonzó célponttá teszi. A **dunai hajózás fejlesztése** stratégiai kérdés a térség bejárhatóságát, megközelíthetőségét illetően, másfelől a hajóút a feltáruló természeti látvány miatt egyedi turisztikai élményt is jelent.

A térség jövőbeni márkapozíciója:

A Dunakanyar térség márkapozícióját két tényező határozza meg. Egyrészt a térség Budapest közelsége miatt **szolgálja a célt, hogy a fővárosba érkező, jellemzően külföldi turisták tartózkodási idejét és költési hajlandóságát növelje**. Ennek eredményeképpen pozíciója illeszkedik majd a Budapest által elérni kívánt márkapozícióhoz, továbbá a térség kínálatának megújításával, a megközelíthetőség jelentős időbeli és élményszerű javításával a „Budapest plusz egy nap” lehetőséget kínáljuk fel. A térség része a **Grand Budapest** koncepciónak is, amelyben a külföldiek számára releváns vonzerő továbbra is a városok kulturális kínálata, 21. századi megoldásokkal (városlátogatás a városlátogatásban), rugalmas látogatómenedzsmenttel. A dunai **gyorshajózás fejlesztése** révén pedig a térség valós alternatívává válik a budapesti élmények bővítésére. A Dunakanyar másrészt önálló belföldi úti célként kerül pozicionálásra. Így egyszerre lesz **a budapestiek számára könnyen megközelíthető kirándulólhely, valamint a hazai és határon túli lakosok számára divatos új úti cél**. A Pilist és Börzsönyt érintő fejlesztéseknek, a dunai gyorshajózás, és a dunai átkelés problematikáját felszámoló beavatkozásoknak köszönhetően friss, megújult kirándulási élményekkel, rugalmasabb bejárési feltételekkel rendelkező területként értékesíthető. A hazai üdülőközönység számára az emblemikus, „minden magyarnak kötelező látni” városok megújult kínálatát a természetjárás és a kerékpáros útvonalak (köztük Eurovelo 6) kínálatával együtt lehet pozicionálni. **Szentendre sétára hívó művészvárosként, Visegrád történelmi közepkorával, Esztergom pedig megújuló, bakancsos kirándulólhelyként, kiemelkedő dunai panoráma**

Táji adottságokra alapozott új turizmusfejlesztési stratégia készítése

Különleges értékű kultúrtájaink védelme és fenntartható idegenforgalmi hasznosítása.
Fejlesztéspolitikai feladatok:

- A **jellegzetes táji környezethez** alkalmazkodó, hagyományőrző és a **tájképet** megőrző gazdálkodás támogatása,
- A **kulturális örökség megőrzése**. Az épített örökség mellett a **településszerkezet** és településkép is megőrzendő érték,
- Az **épített örökség és a tájhasználat megőrzését** támogatja a térségre jellemző **hagyományos mesterségek, haszonvételek, iparágak megőrzése**
- A **jellegzetes táji sajátosságokra épülő fenntartható turizmus** fejlesztése, a **helyi értékek bemutatása**, a lokális adottságokhoz alkalmazkodó idegenforgalmi infrastruktúra, szálláshelyek, desztináció menedzsment kialakítása,
- Az idegenforgalom igényei szerint alakuló, **koncentrált területhasználat kialakulásának megelőzése** vagy tudatos irányítása
- Az **időben és térben koncentrált vendégforgalom szétterítése**, a szezon meghosszabbításával, sokoldalú turisztikai kínálattal.
- A helyi lakosság számára is hosszú távon **élhető, vonzó lakóhelyként** kell megőrizni a frekventált településeket.
- A „Silver economy” lehetőségeinek kihasználása.
- **Vonzerők moduláris (szabadon kombinálható) terméké alakítása, hálózatba szervezése a TDM szervezetek segítségével.**

Köszönöm a figyelmet!